ISSN 1338-9025

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

1 | 2019

Objekty Petra Blaha z recyklovaných kníh

Členovia tímu z katedry sociológie, ktorý rieši medzinárodné projekty

Diskusia o ženách v politike s poslankyňami Európskeho parlamentu

O zdravom štýle života aj na Trnavskom samosprávnom kraji

OBSAH

Pohľadom rektora 2
Na pulze univerzity 3
Čo nás teší 8
Čas na interview 11
Anketa 13
Zo života fakúlt 14
Ponad čas 24
Veda a výskum 26
Študentské mobility 28
Kaleidoskop 30
Okienko Študentskej rady TU .. 31
Jazykové okienko 31

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
časopis Trnavskej univerzity v Trnave

Číslo reg. na MK SR:
EV 4665/12, ISSN 1338-9025
Vydáva Trnavská univerzita v Trnave,
Hornopotočná 23,
918 43 Trnava,
IČO 31 825 249,
č. tel.: 033/5939111
http://www.truni.sk/
e-mail časopisu:
casopis.TU@truni.sk
Predseda redakčnej rady a zodpovedný redaktor:
prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.
Členovia redakčnej rady:
Mgr. Michaela Rušinová
doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD.
prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD.
doc. S. S. Lic. Jozef Tiňo, PhD.
Mgr. Jozef Žuffa, Dr. theol.
ThLic. Mgr. Michaela Moravčíková, ThD.
PhDr. Zuzana Martinkovičová
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.
Bc. Adrián Kobetič
Mgr. Veronika Durinová
Marek Gunič
doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD.
Mgr. Ľubica Nicolussi
Timea Oravcová
Andrej Gejdoš
Spolupracovníci:
PhDr. Adriana Krupová
PhDr. Marián Manák, PhD.
Výkonný redaktor: Emil Borčin
Grafická úprava: Jana Janíková
Tlač: Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV
Periodicita vydávania: štvrťročník
Dátum vydania periodickej tlače:
marec 2019, ročník ôsmy
Fotografia na obálke: Barbora Likavská

Marek Šmid, rektor Trnavskej univerzity v Trnave

Vážené čitateľky a čitatelia,
prajem Vám obohacujúce a príjemné čítanie nášho univerzitného časopisu. Beriem ho do rúk aj ja a pri prezeraní množstva rozličných tém, pekných a podnetných článkov a zamyslení si mimovoľne uvedomujem, že ktosi ma na životnej ceste zaviedol pri práci do rozličných situácií – najmä ako právnika, diplomata a rektora. Z každej tejto práce mám dlhodobú a silnú skúsenosť, ktorá sa mi zdá priliehavou a použiteľnou pre ciele, o ktoré sa usilujeme na našej alma mater práve v týchto týždňoch a mesiacoch. Dovoľte mi podeliť sa o tieto skúsenosti v nasledujúcich riadkoch. Možno Vám pripomenú niečo z Vašich vlastných ciest...

Ako právnik som počas desiatok rokov praxe dospel k názoru, že paragrafy sú síce dôležité, ale treba ich vždy držať v rovnováhe s cieľom, pre ktorý bol ten-ktorý zákon vytvorený, a mať na pamäti aj to, že ide v konečnom dôsledku vždy o ľudí, ktorí zákon aplikujú, i pre tých, ktorí by sa ním mali riadiť. Zistil som teda, že veľkú cenu má rovnováha paragrafu a jeho cieľa. Pre každodenný život univerzity sú paragrafmi nielen samotné paragrafy v zákone, ale aj početné kritériá, štandardy, vnútorné normy či údaje, hodnotenie publikácií. Prvým východiskom by teda mala byť rovnováha pohľadu na kritériá a ich cieľ. Medzi životom a paragrafom musí byť na prvom mieste vždy život, samozrejme, v jeho spravodlivosti a vzájomnej ľudskej citlivosti.

Ako diplomat som počas dvadsiatich rokov praxe zistil, že náš vlastný pohľad na veci, ktoré sú vonku, a pohľad ľudí zvonka na naše veci prinášajú nové obzory myslenia, nápady a zároveň objektivizujú náš pohľad a rozhodnutia. Druhým východiskom je teda priznanie veľkej dôležitosti „toho druhého", či už človeka, zahraničnej vysokej školy, či vo všeobecnosti – vonkajšieho prvku pri našej práci i činnosti našej inštitúcie. Počúvať, pozerať, hodnotiť, komunikovať. Opak – uzavretosť, nahováraná sebestačnosť – nám nepomôže.

Ako rektor som počas ostatných ôsmich rokov zistil, že ľudia, ktorých každodenne stretávam, majú veľký a zdravý potenciál, ktorý treba podporiť a viac stimulovať. Ide o vnútorné sily, ktoré máme, ale ktoré nemáme často odvahu alebo energiu použiť. Naša univerzita by mala byť tiež miestom objavenia a použitia vnútornej sily. Tretím východiskom našich snáh je teda dôvera a otvorenosť voči všetkým okolo nás; dôvera a úcta k ľuďom na vysokých školách vrátane zamestnancov i študentov.

Prajem Vám čo najviac a čo najhlbších životných objavov pri Vašom vzdelávaní a vedeckej práci, milí zamestnanci a študenti Trnavskej univerzity, veď aj v tom je krása a príťažlivosť života, ktorý prežívame!

Kalendárium Trnavskej univerzity

26. januára 2019 – na Smolenickom zámku sa konal tradičný Ples Trnavskej univerzity. Výťažok z neho bol použitý na podporu rodín s rôznymi špecifickými problémami v rámci činnosti Domu prijatia pre rodiny – Rodinkovo.
30. januára 2019 – Trnavská uzniverzita sa prezentovala na výstavách „Kam na vysokú" v Trnave, Nitre a Žiline.
31. januára 2019 – Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU organizovala pod záštitou ministra spravodlivosti konferenciu *Zneužívanie a násilie na starších*.
3. marca 2019 – Mestské zastupiteľstvo mesta Trnavy udelilo ocenenie mesta Trnavy za rok 2018 – ČESTNÉ OBČIANSTVO MESTA TRNAVY – prof. MUDr. Bohumilovi Chmelíkovi, PhD., pri príležitosti jeho životného jubilea za neúnavnú činnosť v rozvoji kultúry a spoločenskom živote v Trnave. Cenu mesta Trnavy udelilo doc. Dr. phil. Erikovi Hrnčiarikovi za prínos k poznaniu a obohateniu dejín mesta Trnavy archeologickými výskumami.

J. K.

Trnavská univerzita otvorila svoje dvere

Počas Dňa otvorených dverí – 23. januára 2019 – prebiehal na všetkých fakultách Trnavskej univerzity v Trnave pútavý program. Nielen študenti, ale aj široká verejnosť mala príležitosť presvedčiť sa o správnej voľbe štúdia a užiť si príjemnú študentskú atmosféru v priestoroch univerzity. Okrem zaujímavých prednášok, prezentácií a diskusií mali záujemcovia možnosť zažiť aj netradičné prekvapenia, ako napríklad divadelné predstavenie Kráľ Oidipus na teologickej fakulte, či spoznať výučbové priestory vo Fakultnej nemocnici Trnava v rámci prezentácie fakulty zdravotníctva a sociálnej práce. Filozofická fakulta ponúkla pestrý blok odborných inšpiratívnych prednášok zo psychológie, filozofie, etiky, politológie, sociológie, klasických jazykov, klasickej archeológie, histórie a dejín umenia. Na pedagogickej fakulte bolo návštevníkom, okrem iného, prezentovaných aj 10 dôvodov, prečo študovať práve u nich. Právnická fakulta sa tešila zo stretnutí so záujemcami hneď dvakrát – okrem 23. januára aj 28. februára 2019.

J. K.

Inaugurácia nového dekana filozofickej fakulty

V pondelok 3. decembra 2018 sa na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady a Akademického senátu Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Pazmaneu – aule Trnavskej univerzity – uskutočnila inaugurácia nového dekana Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Tým sa na najbližšie štvorročné funkčné obdobie od 1. novembra 2018 do 31. októbra 2022 stáva doc. Dr. phil. Erik Hrnčiarik.

Voľba dekana Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave sa uskutočnila formou tajného hlasovania ešte 19. septembra 2018. Doc. Hrnčiarik bol v tejto voľbe jediným kandidátom. Predtým pôsobil ako prodekan pre rozvoj, informačné technológie a vonkajšie vzťahy Filozofickej fakulty TU a krátko aj ako poverený dekan.

Na slávnosti, pri ktorej bol nový dekan oficiálne dekorovaný dekanskou reťazou, sa zúčastnili akademickí hodnostári i širšia akademická obec Trnavskej univerzity. Medzi prítomnými pozvanými hosťami boli zástupcovia Trnavského samosprávneho kraja, Magistrátu mesta Trnavy, ako aj Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Slovami *„Spondeo ac polliceor“* sa novoinaugurovaný, v poradí ôsmy dekan filozofickej fakulty (resp. predošlej fakulty humanistiky) v roku 1992 obnovenej Trnavskej univerzity zaviazal podriadiť všetky svoje kroky v prospech fakulty, univerzity a jej akademickej obce. Ako zdôraznil vo svojom slávnostnom príhovore, tento sľub je pre neho o to viac zaväzujúci, že členovia Akademického senátu Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave po prvýkrát zvolili do vedenia fakulty jej vlastného absolventa, keďže všetci doterajší dekani získali vysokoškolské vzdelanie na iných univerzitách alebo vysokých školách. Doc. Hrnčiarik totiž pred vyše 16 rokmi úspešne absolvoval svoje magisterské štúdium práve na katedre klasickej archeológie tunajšej filozofickej fakulty. Vo svojej vedecko-výskumnej práci sa významne podieľa predovšetkým na odkrývaní archeologicko-stavebného vývoja mnohých historicky hodnotných pamiatkových lokalít na Slovensku a osobitne priamo v meste Trnava.

Rektor Trnavskej univerzity v Trnave Marek Šmid dekoruje dekanskou reťazou nového dekana Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity Erika Hrnčiarika

Ingrid Halászová
Foto: Archív Filozofickej fakulty TU v Trnave

Štúdium globálneho zdravia s podporou ERASMU+

Na FZaSP Trnavskej univerzity v Trnave poskytujeme možnosti venovať sa problémom zdravia nielen na Slovensku, ale aj v medzinárodných i globálnych súvislostiach. Už tradične v rámci Erasmus+ zmlúv spolupracujeme s partnermi v Dánsku. *(O skúsenostiach zo štúdia na University of Southern Denmark referuje v tomto čísle v samostatnom príspevku študentka Adriana Kallová.)* Čulá je výmena študentov a učiteľov s inštitúciami v Grécku, Rumunsku, Turecku, Poľsku i Česku. V tomto akademickom roku sme vďaka projektu Erasmus+ KA 107 rozšírili mobility aj na krajiny mimo EÚ. Schválené výmenné pobyty sú zamerané na štúdium problémov globálneho zdravia a nasmerované na univerzity v USA a v Tunise.

Pod globálnym zdravím rozumieme oblasť štúdia, výskumu a postupov, ktoré uprednostňujú zlepšenie zdravia a dosahovanie spravodlivého prístupu k zdraviu na celom svete. Riešené otázky prekračujú štátne hranice alebo majú globálny politický a hospodársky vplyv. Zahŕňajú zlepšenie zdravia (vrátane duševného zdravia), znižovanie rozdielov v zdraví a ochranu pred globálnymi hrozbami. Pozornosť sa venuje problémom cestovnej medicíny, ale aj migrácie, starnutia populácie a chronických ochorení, spoločnej reakcii na prírodné nešťastia, ale i pretrvávajúcim ohrozeniam infekčnými ochoreniami. Nejde len o porovnávanie a zisťovanie rozdielov v zdraví v jednotlivých krajinách. Naopak, zdôrazňujú sa spoločné črty z pohľadu možných kolektívnych, na partnerstve založených aktivít. Globálne zdravie je teda zamerané na občanov celého sveta, podporuje medziľudské porozumenie a volá po kultivovaní takýchto prístupov.

V schválenom projekte Erasmus+ očakávame vytvorenie priestoru na pochopenie medzinárodných súvislostí pri riešení problémov globálneho zdravia rovnako u študentov i učiteľov. Zámerom je prispieť k internacionalizácii obsahu štúdia, zvýšiť dostupnosť výmenných pobytov, ale i zintenzívniť šírenie získaných vedomostí a skúseností prostredníctvom informačných a komunikačných technológií širšiemu publiku.

Na splnenie cieľov projektu máme podpísané medziuniverzitné Erasmus+ dohody s Univerzitou v Scrantone v Pensylvánii (USA). Tu pokračujeme vo viac ako 20-ročnej spolupráci vo výmene študentov a učiteľov. Pobyty jedného študenta a dvoch učiteľov z každej strany budú tentoraz financované zo zdrojov EÚ. Podobne sú pridelené európske finančné zdroje na spoluprácu s Univerzitou Sousse v Tunise pre pobyty dvoch študentov a troch učiteľov, všetko počas 26 mesiacov trvania projektu. V Tunise nadväzujeme na prebiehajúci projekt Erasmus+ CONFIDE, zameraný na posilnenie výskumných kapacít v oblasti verejného zdravia a politík založených na dôkazoch v prospech troch tuniských univerzít.

Zatiaľ schválené študijné pobyty pre dvoch našich študentov a jedného učiteľa sú zamerané na úrazy mozgu, manažment kvality a bezpečnosti pacienta, tiež na infekcie spôsobené zdravotnou starostlivosťou. Dôležitou súčasťou úloh nominovaných je povinnosť publikovať výsledky a tiež podporovať dištančnú formu vzdelávania s očakávaným multiplikačným efektom u ďalších študentov. Nasledovať budú návštevy učiteľov a študentov z partnerských univerzít na Slovensku s podobným zameraním a očakávaním spoločných výstupov.

V projekte sa nám podarilo zúročiť doterajšie medzinárodné kontakty a výskumné projekty. Dôležitým momentom je orientácia na globálne problémy zdravia, tiež získanie skúseností s využívaním moderných komunikačných prostriedkov vo výučbe a internacionalizácia štúdia. V neposlednom rade je to umožnenie pobytu v zahraničí najmä PhD-študentom, pre ktorých sa zahraničná stáž stáva dôležitou, ak nie povinnou súčasťou štúdia. Ukazuje sa, že kontaktom so zahraničnými partnermi je potrebné venovať kontinuálnu pozornosť. Len vtedy možno dosiahnuť očakávanú synergiu.

Viera Rusnáková

Univerzitná nemocnica Sousse, Tunis, USA

Univerzita Scranton, USA

Štedrý Týždeň slovenských knižníc

Prvý marcový týždeň sme si na Slovensku viac ako inokedy pripomínali činnosť knižníc a knihovníkov. Bol totiž Týždeň slovenských knižníc. Jeho slávnostné otvorenie sa konalo v historickej radnici v Levoči.
Univerzitná knižnica Trnavskej univerzity pre svojich čitateľov i trnavskú verejnosť pripravila niekoľko zaujímavých aktivít. Štandardne boli odpustené sankčné poplatky za oneskorené vrátenie kníh, aj registrovať sa dalo zdarma. Tento rok čitatelia ušetrili 547 €. Ďalej to bola možnosť požičať si neobmedzený počet kníh. K dispozícii bol skúšobný prístup do databázy *Academic Search Ulimate*.

Účastníci filmového maratónu Kino v knižnici

Prostredie študovne spríjemňovala autorská výstava študenta Petra Blaha *Kniha inak.*
Filmový maratón *Kino v knižnici* v spolupráci s Filmovým klubom TU sa skončil krátko po polnoci.
Mapovanie, objavovanie a ochrana technických pamiatok je spoločenský fenomén, determinujúci sociálnu a industriálnu pamäť. Aj preto bola vyvrcholením Týždňa slovenských knižníc v Univerzitnej knižnici TU prednáška Miroslava Beňáka z občianskeho združenia Čierne diery, *Technické pamiatky a ich strastiplná cesta k novému životu*.

O technických pamiatkach prednášal Miroslav Beňák

Zuzana Martinkovičová
Foto: Barbora Likavská

Obohacujúce umelecko-historické sympózium

Katedra dejín a teórie umenia v dňoch 5. a 6. marca organizovala na pôde filozofickej fakulty už tretí ročník Medzinárodného umelecko-historického sympózia SandrArt. Na sympózium prijal pozvanie ako hlavný hosť doc. Mgr. Pavel Suchánek, PhD., zo Seminára dejín umenia Masarykovej univerzity v Brne, ktorý uviedol dve svoje prednášky na tému *Teória a prax v umení raného novoveku*. Súčasťou podujatia bol aj spoločný obed účastníkov a prehliadka mesta v podaní študentov a pedagógov našej katedry.
V podvečer prvého dňa sympózia sa uskutočnila tiež prezentácia publikácie *Príbehy pamiatok a obrazov: Zborník príspevkov k sedemdesiatinám Ivana Gojdiča*, ktorá bola oslavou jubilea významného pamiatkara a pedagóga našej katedry. Publikáciu zostavili doc. Mgr. Ingrid Halászová, PhD., Mgr. Peter Megyeši, PhD., a Mgr. Richard E. Pročka, PhD. Na jej prezentáciu prijalo pozvanie množstvo hostí nielen zo Slovenska. Po prezentácii nasledovalo spoločenské posedenie.
Druhý deň patril kolokviu, v ktorom vystúpilo so svojimi príspevkami dovedna osem študentov magisterského a doktorandského stupňa štúdia z dvoch českých univerzít (Univerzita Palackého v Olomouci a Masarykova univerzita v Brne) a z domácej Trnavskej univerzity. Po príspevkoch na rozmanité témy nasledovala vždy živá diskusia, ktorá priniesla často prekvapujúce a pútavé závery. Účastníci napokon zhodnotili vysokú úroveň sympózia a ocenili tiež prostredie a prístup Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, ako aj pôvaby mesta, ktorého je naša univerzita súčasťou. Veríme, že sympózium SandrArt má pred sebou ešte veľa úspešných ročníkov, prinášajúcich ďalšie obohacujúce a rovnako príjemné stretnutia.

Adrián Kobetič
Foto: autor

Hlavným hosťom sympózia SandrArt bol Pavel Suchánek z Masarykovej univerzity v Brne

Medzinárodné projekty na katedre sociológie

Katedra sociológie FF TU sa od začiatku roka 2019 podieľa na projektoch Concise a Persist, ktoré získala v rámci programu Horinzont 2020. Trnavská univerzita v Trnave tak zastupuje Slovensko v medzinárodných projektoch spolu s akademikmi zo Španielska, Portugalska, Talianska a Poľska.
Ako projekt Concise, tak i projekt Persist sú zamerané na otázky komunikácie vedeckých informácií očami obyvateľov Európskej únie a vysokoškolských študentov. Projekty skúmajú, ako tieto vybrané skupiny vnímajú a spracúvajú vedecké informácie a zistenia.
Projekty si za témy, na ktorých budú výskumníci skúmať vedeckú komunikáciu, vybrali štyri aktuálne a pre niekoho kontroverzné témy: očkovacie látky, alternatívne lieky, geneticky modifikované potraviny (GMO) a klimatické zmeny.
Výskum bude prebiehať formou verejných konzultácií (celodenný výskum formou fokusových skupín na vzorke 100 vybraných občanov každého štátu a 100 študentov vysokých škôl, rozdelených na menšie skupiny). Výskumné akcie sa uskutočnia na prelome septembra a októbra. Na katedre sociológie bol zriadený projektový tím, ktorého členmi sú dekan Filozofickej fakulty TU doc. Dr. phil. Erik Hrnčiarik, prof. PhDr. Silvia Mihálikova, PhD., PhDr. Peter Guráň, PhD., Mgr. Martin Fero, PhD., a Mgr. Ľubomír Šottník.

Peter Guráň

Autor fotografie na obálke k článku: Martin Fero

Inauguračná prednáška docenta Miloša Lichnera

Dňa 13. marca 2019 si mohli záujemcovia v aule Teologickej fakulty Trnavskej univerzity vypočuť inauguračnú prednášku doc. ThLic. Miloša Lichnera, D.Th., na tému *Teológia laikov v kontexte myslenia pápežov sv. Leva Veľkého a sv. Gregora Veľkého*. Pán docent Miloš Lichner sa už od svojich študentských čias venuje dielam latinských cirkevných otcov z doby neskorej antiky, a to predovšetkým sv. Augustína. Dobre pozná nielen ich tvorbu a vplyv na neskorších autorov, ale aj reálie doby, v ktorej žili.
Vo svojej prednáške predstavil prístup k laikom ako súčasť cirkvi u dvoch veľkých pápežov, ktorí žili v 5. a 6. storočí po Kristovi. O laikoch v cirkvi sa v tomto období veľa nehovorí, a preto prednáška bola pre bežného poslucháča veľmi zaujímavá a podnetná. Diskusia po skončení prepojila prezentovanú tému s videním veci z pohľadu Druhého vatikánskeho koncilu, ale tiež so súčasnými teologickými prúdmi. Bolo naozaj veľmi pozoruhodné sledovať, aký obrovský posun v myslení a v prístupe kresťanstva k tejto téme nastal v priebehu storočí.

Miloš Lichner predniesol inauguračnú prednášku na tému Teológia laikov v kontexte myslenia pápežov sv. Leva Veľkého a sv. Gregora Veľkého. Foto: archív

J. T.

K problematike registrácie a uznávania cirkví

Ústav pre právne otázky náboženskej slobody Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave zorganizoval 8. februára v spolupráci so zahraničnými partnermi – Katolíckou univerzitou v Lubline, Univerzitou Palackého v Olomouci, Viedenskou univerzitou, Užhorodskou národnou univerzitou, Univerzitou Eötvösa Loránda a Katolíckou univerzitou Petra Pázmáňa v Budapešti – medzinárodnú vedeckú konferenciu *Registration of Churches and Religious Societies*. Konferencia sa konala vďaka podpore a v rámci riešenia rovnomenného projektu International Visegrad Fund.
Prednášajúci z jednotlivých vedeckých pracovísk priniesli komplexnú informáciu o registrácii, resp. uznávaní cirkví a náboženských spoločností v jednotlivých krajinách a o najnovšom vývoji v sledovanej oblasti. Nemenej zaujímavé boli diskusné časti, v rámci ktorých situáciu komentovali zainteresovaní odborníci zo Slovenska a zo zahraničia.

Michaela Moravčíková

O jemnej krehkosti demokracie a sladkej príťažlivosti populizmu

V týchto dňoch sa dostáva do rúk študentov, gymnazistov, poslucháčov univerzitného štúdia a zvedavých čitateľov obsahom aktuálna a celkom iste aj pútavo napísaná práca profesora Katedry politológie FiF Trnavskej univerzity Milana Katuninca. Kniha *Úskalia demokracie a nárast extrémizmu a populizmu v Európe* je zavŕšením rozsiahleho výskumu akademického pracovníka, bádania vedca podporeného grantovými výzvami, ale aj nevšednou a originálnou formou autentického hľadania autora, ktorý sa tvorivým prístupom intelektuálne zmocňuje pevniny nášho žitia, teda jednej zo slovenských mentálnych máp. Tú podrobuje kritickému skúmaniu, pričom nám ponúka čitateľsky pútavú analýzu naďalej pretrvávajúceho a stigmatizovaného chápania demokracie a totalitarizmu na Slovensku. Jeho autorský a bádateľský vklad je nesporne významný a v udalostiach občianskeho vzmachu nádeje i významne aktuálny, pre čitateľa obohacujúci a do veľkej miery inšpiratívny aj pre ďalšie bádanie nielen v oblasti interpretácie a prevencie extrémizmu, ale práve pri vyrovnávaní sa s minulosťou, teda v oblasti živej vedy a vedeckého bádania historiografie, politického myslenia, sociológie a politológie. Je dobrodružným pozvaním do tvorivej dielne, v ktorej nám sám autor ukazuje, ako skúma a následne vytyčuje priestor filozofickej reflexie fungovania demokratického režimu ako sociálnej a politickej nesamozrejmosti, ako daru, ktorý si treba zaslúžiť, pričom víťazstvo demokratických modelov riadenia a distribúcie politickej moci nepovažuje za sociálnu samozrejmosť, ani akési historické *a priori*, dokonca ani za hru na jednoznačného víťaza.

> ***„Demokratické inštitúcie sú dlhoročným a náročnou prácou dotváraným výtvorom človeka, teda aj preto si vyžadujú neustálu starostlivosť, permanentný záujem o ich kontrolu a angažovanosť v ich citlivom nastavení voči každému možnému zneužitiu.“***

Autor knihy uchopuje onen *topos* ešte stále pomerne exotického myslenia o demokracii a jej krážoch v posttotalitnom priestore, pričom veľmi citlivo pristupuje aj ku kritickej recepcii liberálnej demokracie na Slovensku. Hlási sa k hodnotovej politike, je propagátorom všeľudských humanistických hodnôt, vyznáva politický pluralizmus i potrebu kritickej reflexie sociálnych a politických hodnôt v prostredí diskurzívnej racionality. Milan Katuninec čerpá z hlbín kresťanskej axiológie a tej najlepšej tradície dialogickej filozofie, ktoré slúžia najvlastnejšiemu zámeru jeho písania: odomknúť pred nami a pre nás témy filozofického i politického diskurzu, ktoré vždy tak zásadne hýbali európskym kultúrnym priestorom. Autorovi ide o to sprítomniť ich súčasné dozvuky, stopy v našej kultúre, archetypálne prúdenia v západnej kultúre či v tom najlepšom kultúrnom a duchovnom dedičstve Európy, teda v dialógu medzi skúsenosťou demokracie v tradičných štátoch s republikánskou kultúrou a stredoeurópskym chápaním demokracie so všetkými symptómami posttotalitného dedičstva, ktoré autor práce tak dobre pozná a správne opisuje a následne kriticky analyzuje. Takmer prorocky píše o rizikách demokracie, o krehkosti inštitúcií, ktoré povstali z boja o demokraciu, píše o permanentnej starosti o dušu demokracie, o potrebe neustálej citlivosti na nárast extrémizmu v spoločnosti a vymknutí sa inštitúcií z kĺbov krehkej demokracie.

Je veľmi sympatické, že nám profesor Katuninec ponúka text nádeje, ktorý však v ničom nie je textom naivným či detinským, ale práve naopak – je to práca kritická, odborne fundovaná a hlboko premyslená. Monografia je zároveň na výsosť aktuálna: kniha totiž komunikuje so zásadnou štúdiou dnešných dní, s úvahou Annie Applebaumovej o rizikách demokracie, o jej vnútornom vyčerpaní a náraste extrémizmu, špeciálne populizmu v dobe postfaktickej. Katunincova práca je aj apelom, ktorý nemožno nepočuť, je ponaučením z dejín i súčasnosti – ak vôbec takéto posolstvo máme záujem vypočuť –, že demokratické inštitúcie sú dlhoročným a náročnou prácou dotváraným výtvorom človeka, teda aj preto si vyžadujú neustálu starostlivosť, permanentný záujem o ich kontrolu a angažovanosť v ich citlivom nastavení voči každému možnému zneužitiu. Podľahnúť ilúzii o dokončenom víťaznom zápase o demokraciu znamená otvoriť bránu takým silám, ktoré na ňu budú zas a znova inštalovať staronový eufemizmus o práci, ktorá oslobodzuje. Oslobodiť však už nemá človeka, ako o tom píše Primo Levi, ale práve desivé besy v nás.

Peter Rusnák

Cena Trnavy pre pedagóga a archeológa docenta Erika Hrnčiarika

Na základe uznesenia Mestského zastupiteľstva v Trnave bola 3. marca 2019 v sále Marianum na Hollého ulici v Trnave udelená dekanovi Filozofickej fakulty TU, vysokoškolskému pedagógovi a archeológovi doc. Erikovi Hrnčiarikovi, cena za prínos k poznaniu a obohateniu dejín mesta Trnavy archeologickými výskumami. Ocenenie si prevzal z rúk primátora mesta Petra Bročku. Ako gestor archeologických výskumov za Trnavskú univerzitu bol doc. Erik Hrnčiarik vedúcim výskumu viacerých lokalít na území historického jadra mesta. V areáli za Bazilikou sv. Mikuláša sa mu spolu s prof. Klárou Kuzmovou podarilo objaviť najstaršiu sakrálnu stavbu v Trnave. Viedol výskumy v areáli bývalej Dolnej brány mestského opevnenia pri vstupe na pešiu zónu, na Námestí kráľovnej Konštancie pri Kostole sv. Jakuba aj v areáli bývalého lazaretu na trnavskej Kalvárii. Okrem toho sa podieľal na výskumoch vyvolaných stavbami súkromných investorov. Medzi najdôležitejšie možno zaradiť rekonštrukciu nádvoria bývalého Gymnázia Jána Hollého, kde sa mu podarilo preskúmať zvyšky meštianskeho domu z 13. storočia a zachrániť unikátnu kamennú barokovú studňu. Ďalej to boli záchranné archeologické výskumy pri stavbe automobilky Peugeot-Citroën, rekonštrukcii ortodoxnej synagógy, investičnej bytovej výstavbe Pekné pole a mnohých líniových stavbách na území celého mesta. Výsledky týchto výskumov významne prehĺbili poznanie histórie Trnavy a vytvorili podmienky na návrhy prezentácií jednotlivých lokalít, ktoré môžu nielen zvýšiť atraktivitu historickej Trnavy pre turistov, ale aj podporiť lokálpatriotizmus Trnavčanov.

Erik Hrnčiarik s cenou za prínos k poznaniu a obohateniu dejín mesta Trnavy.

Ako sa píše v zdôvodnení ocenenia, „*Erik Hrnčiarik popri práci v teréne systematicky prehlbuje poznatky o Trnave a propaguje jej historický odkaz pre súčasníkov a nasledujúce generácie aj osvetovou činnosťou – prednáškami priamo v archeologických lokalitách počas dní otvorených dverí, na seminároch usporiadaných pamiatkovým úradom a mestom alebo prednáškami na domácich aj zahraničných univerzitách (UK Praha, UP Ostrava, Archeologický ústav Nitra)*“.

Pánu dekanovi k oceneniu srdečne blahoželáme!

Zuzana Lopatková
Foto: Matúš Koprda

Valentínska kvapka krvi

Trnavská univerzita v Trnave v spolupráci so Slovenským Červeným krížom a Národnou transfúznou službou SR pripravila 13. februára 2019 v Študentskom domove Petra Pazmáňa mobilný odber krvi. Do kampane *Valentínska kvapka krvi* sa stihlo zapojiť počas dvoch hodín 43 študentov. Ich krv tak teraz pomôže zachrániť životy iných ľudí – obetí úrazu, predčasne narodených detí, môže byť rozhodujúcim faktorom pri urgentných operáciách. Trnavská univerzita vždy oceňuje ochotu a pomoc všetkých svojich študentov. Tentoraz ako poďakovanie za ich nezištnosť a spolupatričnosť všetkým svojim darcom značne navýšila počet bodov, ktoré potrebujú na pridelenie ubytovania. *J. K.*

Pohľady do interiéru Turčianskej galérie v Martine s výstavou Archív ako križovatka medzi minulosťou a prítomnosťou

Pozvánka na výstavu Veroniky Ronayovej a jej žiakov

V Turčianskej galérii v Martine sprístupnili 7. februára výstavu s názvom *Archív ako križovatka medzi minulosťou a prítomnosťou*. Záujemcovia si ju môžu pozrieť do 14. apríla 2019. Vznikla v rámci spolupráce medzi Turčianskou galériou, Katedrou pedagogiky výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity a s podporou Žilinského samosprávneho kraja.

Výstava je výsledkom spolupráce medzi slovenskou výtvarníčkou doc. akad. mal. Veronikou Rónaiovou a jej študentmi z ateliéru plošných médií. Veronika Rónaiová často do svojich výstav začleňuje diela kolegov výtvarníkov, ale aj práce svojich študentov. Stalo sa to určitou časťou jej umeleckého programu, keď takáto spoločná participácia úspešne prináša nové kontexty. Kurátorom tejto výstavy je minuloročný absolvent odboru pedagogiky výtvarného umenia Mgr. Adam Galko.

Expozícia je postavená na dielach, ktoré vychádzajú z témy „*dedičstvo*“. Touto tematikou sa Veronika Rónaiová zaoberá vo svojej tvorbe už dlhší čas. Minulý rok sme mohli vidieť jej samostatnú výstavu v Považskej galérii v Žiline s rovnomenným názvom. Zároveň tematiku dedičstva spracovali ako školské zadanie aj študenti ateliéru plošných médií.

Dedičstvo v tomto prípade vychádza z archívnej umeleckej stratégie, ktorá rozlične pracuje s nájdeným materiálom, zdedeným, zozbieraným darovaným či úmyselne vytvoreným. Archív je v tomto kontexte nielen inštitúcia alebo fyzická zbierka predstavujúca katalogizované fascikle dát a informácií, ale je aj spôsobom umeleckého vyjadrenia. Tento princíp stavia na experimentálnom alebo náhodnom rozmiestňovaní prvkov, ich prelínaní a transformovaní tak, že vizuálne vytvárajú pohľad na nové mikropríbehy, individuálne histórie či dokonca fiktívne reality. Dedičstvo je tu možné vnímať ako hmotné alebo duchovné hodnoty po rodičoch či iných príbuzných. V širšom spektre

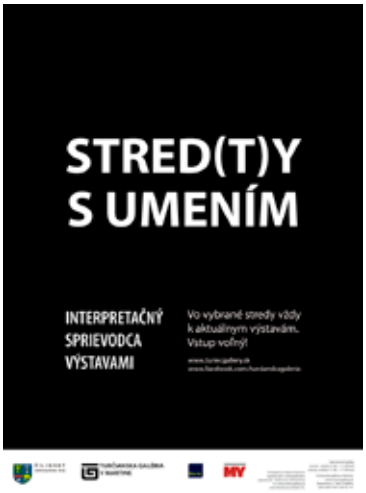

sa spracovávali tiež stopy zvykov či kultúrnej tradície nášho národa alebo dokonca tendencia mapovať a zhodnotiť veľmi špecifické oblasti záujmu niektorých študentov.

Archívna stratégia Veroniky Rónaiovej pracuje s dvoma druhmi depozitu. Umelecké diela svojich rodičov, tiež výtvarníkov, stavia do vzťahu so študentskými prácami s cieľom obohatiť ich o nové spôsoby čítania a nové kontexty. Doslova fyzicky spája dve plátna a svojím umeleckým vstupom obohacuje tieto diela ako tretí účastník. Vynára sa tak tiež otázka autorstva, keďže jedno dielo je tvorené v podstate troma autormi. Môžeme tak uvažovať, do akej miery je to vôbec dielo Veroniky Rónaiovej. V dejinách umenia sa podobné otázky pôvodcu umeleckého diela vyskytli už v 50. rokoch 20. storočia. Rovnako v študentských prácach je prítomný tento princíp preberania a selektovania iných prvkov. Apropriáciou cudzieho vizuálneho obrazu sa tak spochybňuje koncept jedinečného, originálneho umeleckého diela. Voľným narábaním teda možno pretvárať históriu daného diela, jeho formu i obsah a kontexty, v ktorom sa dielo interpretovalo. Tento prístup súvisí s novou definíciou kreativity, ktorá akceptuje „smrť“ autora v zmysle génia a zbožšteného autentického umelca. Všetko už bolo vytvorené a súčasné umenie tak už v podstate čerpá z existujúceho sveta okolo.

Študenti sa vo svojom poňatí dedičstva prejavili naozaj rôznorodo. Táto diferencia je napokon jedným zo zámerov výstavy – predstaviť súčasné umenie ako súbor autorských techník či nevšedných prístupov. Základom ich práce sa stali materiály buď z ich súkromných depozitov, majetku starých rodičov, iných príbuzných, rôznych iných záujmov alebo si naopak zvolili možnosť vizuálne spracovať dedičstvo zo širšej perspektívy.

Zároveň odporúčame navštíviť aj sprievodné programy, ktoré sa s výstavou viažu, napríklad *Stred(t)y s umením*, kde kurátor ochotne objasní problematiku výstavy v podobe komentovanej prehliadky.

Michaela Škapcová
Foto: archív Turčianskej galérie

Kniha trochu inak

Je potešujúce byť svedkom tvorivej činnosti našich čitateľov priamo v knižnici. Študent 4. ročníka odboru história Peter Blaho okrem iného využíva recyklovanie starých vyradených kníh na reverznú plastiku (jeho výtvory si môžete pozrieť na obálke tohto čísla). S jeho činnosťou sa mohli návštevníci študovne univerzitnej knižnice oboznámiť počas marcových týždňov. Pri tejto príležitosti sme mu položili niekoľko otázok

Peter, ako ste sa dostali k tejto zaujímavej technike?
K „recyklácii kníh“ som sa dostal náhodou, keď som na internete našiel obrázok poskladanej knihy s nápisom. Začal som hľadať, ako sa táto technika nazýva, a k tomu nejaký jednoduchý návod. Prvou recyklovanou knihou, ktorú som vytvoril, bolo srdiečko.

Čo robíte s hotovými upravenými objektmi kníh?
Svoje výtvory rozdávam i ako darčeky kamarátkam, kamarátom a známym. Iné mám odložené na poličkách v izbe buď ako dekoráciu, alebo ešte len čakajú na svojho majiteľa. Niektoré darčeky vyrábam aj na objednávku pre kamarátov, známych a pre každého, kto si ich včas objedná.

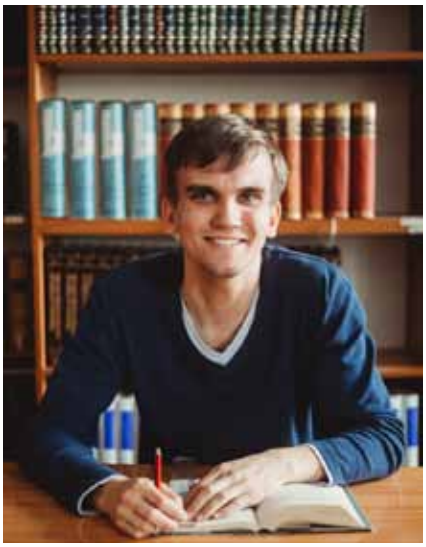
Peter Blaho: „Robím, čo mám rád a čo ma baví“

Čomu sa ešte venujete?
Okrem toho pletiem košíky z pedigu, venujem sa aj pleteniu prikrývok a shamballa náramkov, výrobe ketlovaných náramkov, mydielok, sviečok a stromčekov šťastia, pracujem so živicou, vytváram bonsaj stromčeky, gravírujem do skla.

Vaša činnosť je naozaj bohatá. Čo pre vás manuálna tvorivá činnosť znamená?
Pre mňa je to čas oddychu, keď robím to, čo mám rád a čo ma baví. Odmenou je pre mňa aj úsmev obdarovaného človeka.

Želám veľa úspechov a ďakujem za rozhovor.

Zuzana Martinkovičová
Foto: Barbora Likavská

Náš debatný klub v Prahe obstál

Na konci zimného semestra sa Debatný klub Trnavskej univerzity zúčastnil na Mikulášskom debatnom turnaji v Prahe. Ide o jedno z troch najväčších podujatí tohto druhu v akademickom roku a tentoraz sa konalo na pôde Právnickej fakulty Karlovej univerzity. Prebieha v niekoľkých debatných kolách, ktoré rozhodnú o tom, kto postúpi či nepostúpi do semifinále a následne do finále.

Debatný klub z Trnavskej univerzity postúpil medzi osem najlepších

V každom debatnom kole je debatérom určená téza, o ktorej vopred nevedia, a majú 15 minút na to, aby si pripravili argumenty, ktorými budú presviedčať rozhodovací panel. Na debatnom turnaji v Prahe sa zúčastnilo 16 tímov. Debatný klub z Trnavskej univerzity postúpil medzi osem najlepších, dostal sa teda až do semifinále. A keďže sa považujeme v debatných kruhoch za „nováčikov“, je to pre náš klub, ako aj pre celú Trnavskú univerzitu veľký úspech.

Dominika Kuchárová
Foto: archív

So Zuzanou Martinkovičovou nielen o jubilujúcej knižnici

Univerzitná knižnica – dobrá značka...

*Sme dve duše, ktoré spája láska ku knihám. Stretli sme sa po rokoch (ba desaťročiach), hoci sme obidve rodené Hlohovčanky a chodili sme na tú istú základnú školu. Osud chcel, aby sa Trnavská univerzita stala neskôr naším spoločným pracoviskom. Jedna z nás – **Zuzana Martinkovičová** – sa ocitla v pozícii riaditeľky Univerzitnej knižnice TU: táto knižnica si v minulom roku pripomenula svoje 25. výročie. To bol pre mňa impulz, aby som vyspovedala svoju „konškoláčku" z detských čias.*

Riaditeľka Univerzitnej knižnice Trnavskej univerzity v Trnave Zuzana Martinkovičová

GM: Láska ku knihám sa zvyčajne začína už kdesi v detstve. Pociťovala si už na základnej škole túto príťažlivosť? Lákali ťa knihy viac ako ostatných?
ZM: Samozrejme. Nevedela som si predstaviť deň bez knihy a záver týždňa bez návštevy mestskej knižnice. Nevnímala som moje čítanie ako niečo mimoriadne. Ak si dobre pamätám, do knižnice z môjho okolia chodili jednoducho všetci.

GM: Spomeň si na nejaký knižný titul, do ktorého si bola ako malá zaľúbená...
ZM: Ako prvé mi napadne moja prvá kniha, ktorú som prečítala bez pomoci rodičov. Je to *Macko Uško* poľského autora Czieslawa Janczarského s ilustráciami Zbygniewa Rychlickeho. Túto knihu mám dodnes odloženú a čítam z nej deťom z našej rodiny. Neskôr som sa veľmi rada vracala ku knihe Dušana Mitanu *Nočné správy* a na strednej škole bola moja mimoriadne obľúbená kniha Irvinga Stona *Agónia a extáza*. Tých knižných titulov je samozrejme veľa.

GM: Boli aj také knihy, ktoré ťa privádzali do zúfalstva? ☺
ZM: Učebnice matematiky (*smiech*). V zásade som bola veľmi dobrým čitateľom a čo som začala, to som aj dočítala s lepším alebo horším pocitom. Dokonca som si dobrovoľne viedla zoznam prečítaných kníh s poznámkovým aparátom.

GM: V ktorej fáze života prišlo tvoje definitívne rozhodnutie venovať sa knihám? Veď predsa v mladosti bolo veľa iných lákadiel, určite to neboli len knihy...
ZM: Moje rozhodnutie súviselo s viacerými okolnosťami v kontexte doby. Hovorilo sa o informačnej explózii a potrebe informácie zosystemizovať. Vznikali informačné pracoviská, odvetvové i odborové. Existovala efektívne štruktúrovaná sieť knižníc a informačných stredísk. Častejšie sa hovorilo o kybernetike a prvých počítačoch. K tomu sa pridružilo dôverné, skoro rodinné prostredie už spomínanej mestskej knižnice a jej zamestnancov a v neposlednom rade aj vylučovací determinant: absencia matematiky vo vybranom študijnom odbore. Takže som vo svojom rozhodnutí mala pomerne jasno – štúdium knihovedy a vedeckých informácií na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

GM: Kacírska otázka: Vieš pochopiť aj takých, ktorí knihy nečítajú, ktorí ich nemajú radi?
ZM: Áno, viem. Namiesto čítania vykonávajú zase iné činnosti, ktoré ja neovládam. Sú však kategórie čitateľov príručkového charakteru: alebo

čítajú len odbornú literatúru, alebo výlučne bulvár... Osobne si myslím, že sú ochudobnení o bezprostredné pocity a asociácie, charakterizujúce určité životné obdobie.

GM: Poďme teraz bližšie k univerzitnému prostrediu, k študentom. Čítajú?
ZM: Až tak veľmi mi neprislúcha hodnotiť všetkých študentov. Tí, ktorí chodia do knižnice, čítajú. Veľakrát však ide o instantné čítanie, charakterizujúce akceleračný životný štýl. Na túto otázku by lepšie odpovedali učitelia, ktorí študentom literatúru odporúčajú. A podotýkam, nielen študijnú. Myslím si, že aj v tomto životnom období mladého človeka sa formuje spoločenské povedomie, buduje si úctu k hodnotám, autoritám, utvára si ideový názor a práve učiteľ môže byť ten správny trendsetter a vhodná literatúra ten správny prostriedok.

GM: Je univerzitná knižnica pracovisko, kde sa len sedí, číta, archivuje...?

ZM: Knižnica je primárne pracovisko, kde sa sedí a číta. Na to je určená. Nie je to tak dávno, keď bola študovňa do posledného miesta obsadená takmer denne. Doba sa však mení. Životný i študentský rytmus má inú podobu a iné priority, a zrejme aj požiadavky na štúdium sú modifikované. Inak si totiž neviem vysvetliť skutočnosť, že z celkového počtu študentov Trnavskej univerzity je zaregistrovaných menej ako polovica. Knižnica však nie je len miesto vydávania a vracania kníh. Výslednému produktu v podobe pripravenej knižničnej jednotky – povedané knihovníckou terminológiou – predchádza celý rad odborných činností. Je to taká knihovnícka alchýmia. Knihovník akvizítor musí mať slušný prehľad o knižnom trhu, poznať edičné plány vydavateľstiev, oslovovať nových partnerov, sledovať knižné novinky z profilujúcej literatúry. Následne treba knihu získať – či už darom, výmenou alebo kúpou. Dobre skatalogizovaná kniha je zase zárukou, že si ju čitateľ v online katalógu rýchlo a spoľahlivo nájde. Knižnica je zo zákona miestom bibliografickej registrácie záverečných prác a publikačnej činnosti učiteľov vysokej školy. Ako vidíš, tých „neviditeľných" pracovných činností je naozaj veľa.

GM: Čo vie študentom univerzitná knižnica ponúknuť?

ZM: Za jednorazový poplatok 3 eurá, čo je približne cena dvoch káv, môže študent počas celého štúdia neobmedzene využívať poznatky a vedomosti uložené vo zväzkoch univerzitnej knižnice, ktorých je už viac ako 100 000. Už len tento samotný fakt je podľa môjho názoru pozoruhodný. Okrem printových médií má študent k dispozícii elektronické informačné zdroje s prístupom do niekoľkých tisíc titulov periodík a kníh. Čitateľ sám môže participovať na skladbe knižničného fondu. Absentujúcu literatúru môže získať prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby. Ponúkame aj informačné vzdelávanie s cieľom zlepšovať informačnú gramotnosť. Knižničný softvér umožňuje vyhľadávať, kontrolovať, rezervovať i predlžovať študijnú literatúru online. K tomu všetkému ako bonus organizujeme výstavy a prezentácie kníh, prednášky, diskusie, autogramiády, súťaže. Dosť dôvodov na to, aby návšteva knižnice bola cool, trendy aj in. ☺

GM: Aké akcie sa diali alebo dejú pod tvojím vedením? Na ktoré si pyšná? Ktoré sa stretli s ohlasom aj u študentov?

ZM: Predovšetkým treba povedať, že práca v knižnici je tímová. Bez nadšenia a nasadenia mojich kolegov by nebolo možné organizovať podujatia, pretože vyžadujú organizačno-technickú prípravu, obetovanie osobného voľna, fyzickú prácu a neraz i pochopenie rodinných príslušníkov kvôli neskorému, niekedy aj nočnému príchodu domov. Aj touto cestou im všetkým ďakujem. Nazdávam sa, že za značkou „univerzitná knižnica" stoja aktivity, na ktoré už návštevníci knižnice pozitívne reagujú a ktoré každoročne pripravujeme s univerzitnými, ale aj mimouniverzitnými pracoviskami. Vysokú historicko-spoločenskú hodnotu má cyklus *Pocta čestným doktorom*. Tento rok pripravujeme už 5. ročník cyklu, teraz bude venovaný Antonovi Srholcovi. Pozitívny ohlas má aj nočná káva v knižnici, ktorá sa koná vždy počas Týždňa slovenských knižníc. Vtedy máme otvorenú knižnicu až do polnoci a pri tom sa organizujú prednášky, diskusie, prezentácie. Úspešne sa uchytilo aj kino v knižnici v spolupráci s Filmovým klubom Trnavskej univerzity či Trnavská poetika v spolupráci s mestom Trnava. No a, samozrejme, nemôžem vynechať ani našu spoločnú literárnu súťaž Fejtón. Tento rok sme ju v spolupráci s Katedrou slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty TU vyhlasovali už štvrtýkrát.

GM: Ako vyzerá v tvojej predstave (predstave profesionála) knižnica snov?

ZM: Sny, samozrejme, sú... Len ich riešenie je v realite ťažké a premýšľanie o nich skôr privodí bezsenné noci. Nedostatočné priestory... Návštevník knižnice môže sám zistiť, že priestory našej knižnice sú nevyhovujúce a stiesnené. Už takmer štvrťstoročie sídlime v provizóriu. Naším cieľom je, aby univerzitná knižnica bola vhodnou alternatívou zmysluplného a užitočného trávenia študentského času. Verím, že svojimi aktivitami dokazujeme, že knižnica má ambíciu takouto akademickou základňou byť. Študenti a čitatelia si to predsa zaslúžia.

Ďakujem ti za rozhovor, kávičku a pekné slová.

Gabriela Magalová
Foto: Barbora Likavská

V knižnici je celý svet na dosah

Pri príležitosti 25. výročia založenia univerzitnej knižnice sme sa v ankete pýtali:
1. Čo želáte univerzitnej knižnici do ďalších rokov?
2. Prečo je dobré chodiť do knižnice?
Vyberáme z odpovedí:

1. Univerzitnej knižnici TU v Trnave želám predovšetkým vnímavých čitateľov so záujmom o vzdelávanie a poznávanie pravdy; želám jej pracovníkov s otvorenou mysľou a srdcom; a zo srdca jej želám, aby rástla...
2. Prečo je dobré chodiť do knižnice? Veď to je jasné! Knižnica je predsa miestom, kde nájdeš všetko: múdrosť zahalenú v ľudskom snažení, pravdu ukrytú medzi riadkami, ľudí, ktorí hľadajú a nachádzajú... S prianím všetkého dobrého
Mgr. Katarína Karabová, PhD., Katedra klasických jazykov FF TU

1. Univerzitnej knižnici TU prajem hlavne spokojných návštevníkov, aby v nej našli viac, ako pôvodne hľadali, aby bola studnicou poznania pre študentov, pre vedeckých a pedagogických pracovníkov zase inšpiráciou. Vedeniu knižnice a jej zamestnancom želám úspešné napĺňanie stanovených cieľov a plánov, aby sa im naďalej darilo zveľaďovať a rozširovať drevené police aj virtuálny priestor o nové prírastky a zároveň uchovať charizmu tradičnej knižnice – priestoru pre vzdelávanie a relax i miesta stretnutí.
2. Návštevník môže v knižnici nájsť literatúru, ktorá je zdrojom duševného obohatenia, poučenia či potešenia, zároveň môže byť predmetom na zamyslenie alebo na diskusiu o rôznych témach. Avšak návšteva knižnice je nielen o zbieraní informácií. To najlepšie, čo môže poskytnúť, je poznanie – a len poznanie robí človeka slobodným.
PhDr. Henrieta Žažová, PhD., Ústav dejín TU

1. Knižnici prajem najmä veľa dobrých čitateľov, množstvo ďalších prírastkov a noviniek, málo zahnutých rohov a pokreslených stránok kníh, no v neposlednom rade tiež nech v nej panuje neustále príjemná atmosféra nasýtená poznaním a pohodlím.
2. Prečo je dobré chodiť do knižnice? Kde inde vám dajú všetci pokoj a máte celý svet na dosah ruky?!
Bc. Adrián Kobetič, predseda Študentskej rady Trnavskej univerzity v Trnave

1. Univerzitnej knižnici prajem, aby bola pre študentov ako špajza a kuchyňa ich rodičov, v ktorej nájdu všetky dobroty poznania, ktoré zasýtia hlad duše, srdca a mysle. Miestom istoty, do ktorého vchádzajú s vďakou a skúsenosťou, že tu ich čaká láska premenená v slová, poznanie a skúsenosť, ktoré sa chcú deliť s ostatnými.
2. Je ako chrám, ktorý v tichu obsahuje slová poznania, odkazuje k túžbe, ktorá nás drží pri živote a ponúka možnosť odkryť seba ako súčasť celku. Je množstvom i jednotlivosťou ukrytými vo vetách, rezervoárom toho, čo v rýchlosti a neuchopiteľnosti podnetov sme nedokázali odkryť. Je pamäťou i stopou života, pred ktorým by bolo hriechom utekať. Je tak šťastím vstúpiť do nej – ako do života, ktorý ponúka obohatenie vnútra.
Ing. Pavol Tomašovič, poradca primátora pre kultúru a hovorca Mesta Trnavy

1. Čo možno univerzitnej, ale aj ktorejkoľvek inej knižnici viac priať ako verných, ale aj disciplinovaných čitateľov, ktorí nachádzajú v nej svoj druhý domov a ktorí knihy vracajú včas a vždy o čosi bohatší na duchu?!
2. Dobrú knižnicu si predstavujem – samozrejme v tom symbolickom význame – ako chrám, tak ako je chrámom svätyňa či vrchárska krajina. Ako chrám, kde v tichu možno rozjímať nad sebou i svetom, sýtiť sa poznatkami a múdrosťou, ale aj stavať si vzdušné zámky či v duchu rúcať pomýlené babylonské veže. A potom z toho ticha vyjsť do rušného dňa a pretvárať odvážne myšlienky na reálne činy.
Emil Borčin, výkonný redaktor časopisu Universitas Tyrnaviensis

Ilustračné foto: Barbora Likavská

1. Samozrejme, želám veľa kvalitných čitateľov. Želaní by bolo ešte veľmi veľa, ale jedno dôležité želanie nadovšetko: aby sa univerzitnej knižnici podarilo v čo najkratšom čase dostať do adekvátnych priestorov, o to sa dlhé roky usiluje.
2. Myslím, že táto otázka by v akademickom prostredí nemala ani zaznieť, pretože pre pedagóga aj pre študenta by mala byť pravidelná návšteva knižnice samozrejmosťou. Ja osobne v našej univerzitnej knižnici vždy nájdem veľa dôležitých a kvalitných materiálov, ktoré sú užitočné pre moju pedagogickú a vedecko-výskumnú aktivitu.
prof. PhDr. Milan Katuninec, PhD., bývalý dekan FF TU

Filozofická fakulta

Revolúcia v sociálnom zákonodarstve

Na konferencii v Parlamente Českej republiky vystúpil aj zástupca Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity. Foto: archív autora

Poslanecká snemovňa Parlamentu Českej republiky a Ministerstvo sociálnych vecí a rodiny Českej republiky zorganizovali dňa 4. decembra 2018 podujatie pod názvom *Československo 1918 – 1928: 10 let revoluce v sociálním zákonodárství*. Snahou referujúcich účastníkov bolo ozrejmiť vplyv sociálnej politiky na politický vývoj prvej Československej republiky a priblížiť riešenia ťažkej sociálnej situácie v povojnových rokoch. Podujatie však malo za cieľ nielen priblížiť historické fakty, ale porovnať aj vtedajšiu a dnešnú situáciu v sociálnej oblasti a pokúsiť sa nájsť riešenia sociálneho zmieru či vytvoriť prognózy a definovať potreby trhu práce v súčasnosti.

Z českej strany na konferencii vystúpili ministerka práce a sociálnych vecí ČR Jana Maláčová, bývalý premiér ČR Vladimír Špidla, poslanci parlamentu, zástupcovia zamestnaneckých a zamestnávateľských zväzov a predstavitelia akademickej obce.

Zo Slovenska boli účastníkmi konferencie minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR Ján Richter, Monika Benedeková, zástupkyňa Konfederácie odborových zväzov SR, Brigita Schmögnerová, ministerka financií SR z rokov 1998 – 2002, PhDr. Roman Jančiga zo Sociálnej poisťovne, absolvent politológie na našej fakulte, a slovenskú akademickú obec zastupoval PhDr. Tomáš Jahelka, PhD., z Katedry politológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Ten vo svojom vystúpení, ako aj počas vstupov v rámci diskusného panela, priblížil účastníkom konferencie sociálnu legislatívu po vzniku ČSR, a to najmä prijatie zákona o osemhodinovom pracovnom čase z decembra 1918, históriu týchto snáh, hospodársku a sociálnu situáciu na Slovensku po skončení prvej svetovej vojny i zákon o podpore v nezamestnanosti a ďalšie sociálne vymoženosti realizované po vzniku ČSR.

Tomáš Jahelka

Ponuka fakultných dní otvorených dverí

Filozofická fakulta dni otvorených dverí organizuje už po niekoľko rokov, a hoci je podujatie určené prioritne pre uchádzačov o štúdium, oplatilo sa na ten tohtoročný prísť aj tým, ktorí toto podujatie vyhľadávajú kvôli zaujímavým prednáškam a diskusiám s vyučujúcimi odborníkmi. Tie sa už tradične konali vo veľkej fakultnej aule na prvom poschodí. Jednotlivé katedrové pracoviská si aj pre tohtoročný deň zostavili naozaj pestrý blok odborných prednášok s ambíciou sprostredkovať publiku príťažlivým, zrozumiteľným a na zamyslenie inšpiratívnym spôsobom niektoré témy zo psychológie, filozofie, etiky, politológie, sociológie, klasických jazykov, klasickej archeológie, histórie a dejín umenia. Napríklad Vladimír Varsik otvoril otázku, či architekti, ktorí vytvorili rímske Koloseum, nepôsobili aj na našom území. Ivan Gojdič sa pokúsil vo svojej predná-

náške konfrontovať to, ako sa staráme, či máme starať, o hmotné kultúrne dedičstvo. Michal Franko priblížil trochu extrémny prípad z dejín vinohradníckeho

súdnictva vo svojej prednáške nazvanej *Smrť za tri strapce hrozna*. Tomáš Zálešák predostrel svoj pohľad na súvislosti medzi politikou, ideológiou a súčasnou krízou. Ivan Chorvát sa zamyslel nad paradoxmi voľného času a Michal Gánovský nad etickou otázkou, či aj nie je lepšie byť neuspokojeným človekom, než mať sa ako „prasa v žite". Katarína Karabová sa pokúsila publiku zdôvodniť, prečo je nám latinčina taká blízka, a Michal Zvarík zase bytostnú potrebu človeka „filozofovať". Veronika Kohútová na záver prezentovala psychologické experimenty, ktorými možno priblížiť „pravú tvár ľudí".

Podstatou dňa otvorených dverí bolo však v prvom rade poskytnúť záujemcom o štúdium relevantné informácie o všeobecných podmienkach a možnostiach denného i externého štúdia na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity. Fakulta v priestoroch vestibulu a átria zabezpečila kontaktné osoby z radov vyučujúcich i študentov, ktorí potenciálnym záujemcom o štúdium, ako aj ich sprievodným osobám boli k dispozícii s konkrétnymi informáciami o ponúkaných akreditovaných študijných programoch v slovenskom či anglickom jazyku. Návštevníci mali možnosť oboznámiť sa s prostredím, v ktorom môžu študovať, obzrieť si vybavenie prednáškových miestností, komunikovať s pedagógmi aj študentmi, listovať v ich publikáciách a dozvedieť sa o prednostiach štúdia svojho záujmového odboru práve na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity.

Novinkou, ktorú fakulta pripravila pre tých účastníkov dňa otvorených dverí, ktorí sa aj reálne rozhodujú podať prihlášku na FF TU, boli prihláškové tlačivá so špeciálnou pečiatkou, vďaka ktorej bol ich poplatok za prijímacie konanie znížený z 35 na 25 eur.

Ingrid Halászová
Foto: archív Filozofickej fakulty TU

Súčasnosť belovského výskumu

Uhorský polyhistor Matej Bel (1684 – 1749) zanechal bohaté vedecké dielo, ktoré sa z veľkej časti týka uhorských dejín. Menej sa však akcentuje, že Belove práce majú význam aj pre výskum iných odborov a disciplín, v ktorých doteraz stáli na okraji výskumného záujmu. Poukázať na tento fakt malo za cieľ vedecké kolokvium, ktoré sa 7. februára uskutočnilo na Katedre klasických jazykov Filozofickej fakulty TU pod názvom *Belovský výskum: súčasnosť a potenciál do budúcnosti*.

Podujatie sa konalo v rámci riešenia projektu Ministerstva školstva Slovenskej republiky KEGA č. 016TTU-4/2017 *Kultúrne a historické pozadie vzniku latinských diel slovenskej proveniencie v období baroka* a vystúpilo na ňom štrnásť prednášajúcich zo slovenských univerzitných, akademických a kultúrnych pracovísk. V rámci pozvaných prednášok odzneli informácie o belovskom výskume a jeho smerovaní v posledných desiatich rokoch (E. Juríková), o význame Bela pre toponýmiu a onomastiku (J. Hladký), slovenské dejiny (J. Lukačka), archeológiu (L. Nováková), historickú geografiu a environmentalistiku

Matej Bel – busta od akad. sochára A. Ilečka

(P. Chrastina) a etnológiu (Z. Beňušková). Belov príspevok k výskumu dejín miest zhodnotil I. Nagy a k problematike baníctva a mincovníctva D. Kianička. Význam Belových opisov historických stavieb pre muzeológiu priblížila L. Fišerová, grafiky z pohľadu ikonografie Z. Dzurňáková a jeho znalosti o vinárstve a vinohradníctve reflektoval T. Klokner.

V poslednom bloku sa Ľ. Buzássyová zamerala na Belove gramatické diela v kontexte dobovej gramatografie, E. Juríková zas hľadala odpoveď, či sú Belove práce a on sám súčasťou tzv. *historie litteraria*. K. Karabová zoznámila poslucháčov s Belovými filozofickými náhľadmi a nadhľadmi a J. Kordoš sa zameral na jeho aitiologické výklady čerpané z ľudovej slovesnosti. Všetci referujúci sa snažili odpovedať na vopred zadané tézy: ako Bel prispel k rozvoju konkrétneho odboru či disciplíny, či sú jeho informácie hodnoverné a pravdivé, či čerpal z predchodcov a či jeho poznatky využívajú nasledovníci. Ďalej tiež zúčastnených zaujímalo, akým prameňom je Belovo dielo pre daný odbor a či je v súčasnosti dostatočne využívaným historickým prameňom v bádaní.

V bohatých diskusiách zazneli názory na perspektívu a ďalšie smerovanie belovského výskumu a účastníci sa zhodli, že potenciál prác Mateja Bela nebol doteraz dostatočne využitý a ponúka ešte bohatý materiál na cielene zameraný interdisciplinárny výskum aj do budúcnosti.

Erika Juríková

Pedagogická fakulta

Alternatívna religiozita v stredoeurópskom priestore

O dynamike náboženského života svedčia samotné dejiny: ukazujú, že náboženstvá vznikajú v konkrétnom čase, rozvíjajú sa a niekedy aj zanikajú. Dejinná dynamika dáva neustále zrod novým formám náboženstva, ktoré sa v počiatočných fázach svojej existencie vždy javia ako alternatívy k historicky starším inštitucionalizovaným podobám náboženského života. Práve tento aspekt náboženskej dynamiky bol témou stretnutia odborníkov na medzinárodnom vedeckom kolokviu *Alternatívna religiozita v stredoeurópskom priestore*, ktoré sa uskutočnilo na pôde Trnavskej univerzity v Trnave 21. februára 2019.

Hlavnými organizátormi kolokvia bola Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave (PdF TU) a Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovej v Prahe (HTF UK). Na organizácii podujatia sa podieľal tiež cirkevný odbor Ministerstva kultúry Slovenskej republiky ako zástupca orgánu štátnej správy vo vzťahu k cirkvám a náboženským spoločnostiam pôsobiacim na území Slovenska. Podujatie možno nazvať ovocím dlhoročnej spolupráce prebiehajúcej na personálnej aj inštitucionálnej rovine medzi členmi Katedry religionistiky Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej a Katedry pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity a zároveň bolo deklaráciou kontinuity oboch pracovísk.

Hlavným konferenčným rečníkom bol doc. Zdeněk Vojtíšek z Katedry religionistiky HTF UK. Ako popredný európsky odborník na nové náboženské hnutia na kolokviu prezentoval výsledky svojho niekoľkoročného religionistického výskumu Hnutia Grálu. Aj ďalší zahraniční hostia predstavili výsledky svojich výskumov: religiozitu si všímali z hľadiska sociologického, nábožensko-geografického, religionistického a pedagogického. Dr. Kamila Klingorová z Katedry sociálnej geografie a regionálneho rozvoja

Hlavným rečníkom vedeckého kolokvia Alternatívna religiozita v stredoeurópskom priestore bol docent Zdeněk Vojtíšek z Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe

Prírodovedeckej fakulty Univerzity Karlovej prezentovala svoj unikátny celoštátny výskum religiozity mladých ľudí v Česku. Mgr. Jitka Schlichtsová z Katedry religionistiky Evanjelickej teologickej fakulty Univerzity Karlovej oboznámila účastníkov so svojím výskumom vzdelávania detí v hnutí Haré Kršna.

Domáceho organizátora zastupoval doc. Martin Dojčár z Katedry pedagogických štúdií PdF TU. Hovoril o aktuálnom fenoméne spirituality ako alternatívy k inštitucionalizovanej religiozite, a to tak z hľadiska jeho genézy v globálnom priestore od počiatku šesťdesiatych rokov 20. storočia, ako aj s ohľadom na jeho stredoeurópske špecifiká. Doc. Daniel Slivka z Katedry historických vied Gréckokatolíckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove predstavil iný paralelný fenomén: vo svojom príspevku

Pohľad do auditória vedeckého kolokvia počas prednášky profesorky Blanky Kudláčovej

Doktorka Kamila Klingorová z Prírodovedeckej fakulty Univerzity Karlovej prezentovala svoj unikátny celoštátny výskum religiozity mladých ľudí v Česku

venoval pozornosť tzv. „supermarketizácii religiozity“ ako jednému z charakteristických znakov prístupu k religiozite v ére po moderne. Dr. Ivan Petranský z Katedry historických vied a stredoeurópskych štúdií Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave sa venoval prezentácii výsledkov svojho historického bádania o dejinách pôsobenia náboženskej spoločnosti Svedkovia Jehovovi na Slovensku. Dr. Lucia Grešková a Dr. Radovan Čikeš, zástupcovia cirkevného odboru Ministerstva kultúry SR, oboznámili účastníkov kolokvia s príspevkom, v ktorom si všímali vplyv legislatívy na premenu a dynamiku religiozity na Slovensku.

Tohtoročné stretnutie odborníkov diskutujúcich na tému alternatívnej religiozity v stredoeurópskom priestore na pôde Trnavskej univerzity sa niesolo v znamení interdisciplinarity a kooperácie. Kolokvium v prvom rade ponúklo priestor na interdisciplinárne skúmanie pertraktovaného javu, no zároveň poukázalo aj na potrebu interdisciplinarity v prístupe k nemu. Ukázalo sa, že religionistika, sociológia, náboženská geografia, história, politológia, právna veda či pedagogika majú pri jeho skúmaní svoje pevné miesto. Všetkým účastníkom kolokvium potvrdilo, aká dôležitá je kooperácia, ktorá presahuje hranice jednotlivých akademických pracovísk i národných štátov a zahŕňa aj iné inštitucionálne oblasti spoločenského života vrátane štátnej správy.

Martin Dojčár
Foto: autor

Doktorandi o výchove s medzinárodnou účasťou

Na pôde Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity sa 1. februára konal IX. ročník konferencie doktorandov vied o výchove s medzinárodnou účasťou. Gestorom konferencie bol doc. PhDr. Andrej Rajský, PhD., súčasný prodekan pre vedu, výskum a umeleckú činnosť. Na konferencii sa zúčastnilo 28 doktorandov zo siedmich univerzít zo Slovenska, Čiech a Poľska, ako aj doktorandi zo SAV.

Nosnou témou plenárnej časti bola inkluzívna edukácia, ktorej sa usporiadateľská katedra pedagogických štúdií (KPŠ) venuje už mnoho rokov. Pozvané prednášky predniesli prof. Miroslava Bartoňová, Ph.D., z Karlovej univerzity v Prahe a Dr. h. c. prof. Viktor Lechta, PhD., dlhoročný člen KPŠ PdF TU. Súčasťou plenárnej časti bola aj prezentácia dvoch publikácií, autormi a spoluautormi ktorých sú absolventi doktorandského štúdia na katedre (Šuhajdová, I.: *Ľudský faktor – kľúčová podmienka inklúzie?* Trnava : PdF TU v Trnave, 2018; Lechta, V., Šuhajdová, I.: *Koncept inkluzívnej edukácie v sociálno-pedagogických bádaniach.* Trnava : PdF TU v Trnave, 2018). Spolueditorská publikácia je výnimočná tým, že približuje výstupy siedmich dizertačných prác o inkluzívnej edukácii, školiteľom ktorých bol prof. Lechta. Prítomní spoluautori, absolventi PhD-štúdia na našej fakulte, obohatili priebeh podujatia prezentáciou zaujímavých výskumných zistení

Pozvanú prednášku predniesla profesorka Miroslava Bartoňová, Ph.D., z Karlovej univerzity v Prahe

a vlastnými skúsenosťami z realizácie inkluzívnej edukácie v Slovenskej republike.

Kľúčový program konferencie sa uskutočnil v štyroch paralelných sekciách, v ktorých doktorandi absolvovali verejnú oponentúru metodologických východísk projektov svojich dizertačných prác. Z konferencie vyjde zborník *Juvenilia Paedagogica 2019.*

Naďa Bizová
Foto: archív PdF TU

Slovenčinári prednášali o akademickom písaní

V pondelok 4. marca 2019 sa na pôde Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity konala verejná prednáška s názvom *Píšeme záverečnú prácu*. Podujatie organizovala Katedra slovenského jazyka a literatúry PdF TU s pobočkou Jazykovednej spoločnosti v Trnave s cieľom sprostredkovať študentom informácie o aktuálne platných normách akademického písania.

Prednášajúci Mgr. Marek Mikušiak, PhD., sa vo svojej prednáške venoval predovšetkým etike citovania a vybraným pravopisno-gramatickým aspektom akademických textov. Prostredníctvom konkrétnych príkladov upozornil študentov na najčastejšie jazykové a formálne chyby objavujúce sa v súčasných študentských záverečných prácach. O prednášku bol v radoch študentov Pedagogickej fakulty TU veľký záujem. Svedčí o tom nielen mimoriadne vysoká účasť študentov na podujatí, ale aj množstvo otázok, ktoré študenti prednášajúcemu v priebehu podujatia položili. Katedra slovenského jazyka a literatúry PdF TU touto cestou ďakuje všetkým zúčastneným za účasť a vytvorenie príjemnej atmosféry.

(KSJaL PdF TU)

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Prezentácia katedier na dni otvorených dverí

Dňa 23. januára sa aj na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave uskutočnil deň otvorených dverí pre študentov stredných škôl, ale aj pre všetkých, ktorí majú ambíciu študovať na vysokej škole a chcú sa stať súčasťou akademickej pôdy. Účastníkov podujatia privítal dekan fakulty prof. MUDr. Jaroslav Slaný, CSc.
Pre návštevníkov boli prichystané priestory, v ktorých sa prezentovali jednotlivé katedry Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU. Tie poskytli informácie o možnostiach štúdia, študijných programoch, o možnostiach nadobudnutia praktických zručností v danom odbore, ale aj množstvo ďalších cenných rád a poznatkov. Z účasti potenciálnych budúcich študentov sa organizátori tohto podujatia veľmi tešia, rovnako ako sa tešia aj na ďalšie ročníky dní otvorených dverí fakulty.

Ľubica Nicolussi

Miestnosť odboru sociálnej práce, ktorá bola pripravená pre návštevníkov Dňa otvorených dverí Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity. Foto: Ľubica Nicolussi

Prevencia a výchova k zdravému životnému štýlu

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v dňoch 11. – 13. marca šírila osvetu v oblasti edukácie, prevencie a výchovy k zdravému životnému štýlu. Využila na to deň svojej fakulty, počas ktorého sa zástupcovia fakulty spolu so študentmi vybrali za verejnosťou do priestorov Obchodného domu Jednota, mestskej polikliniky Družba, ako aj Trnavského samosprávneho kraja.

Priestory Obchodného domu Jednota, kde sa konal prvý deň akcie Dni fakulty zdravotníctva a sociálnej práce

Verejnosti bolo poskytované sociálne poradenstvo a záujemcovia sa taktiež mohli dozvedieť niečo o sebe prostredníctvom testov v oblasti úrovne stresu, asertivity, vyhorenia alebo workoholizmu. Ďalšími aktivitami, ktoré zástupcovia fakulty zdravotníctva a sociálnej práce ponúkli verejnosti, bolo meranie glykémie, cholesterolu, krvného tlaku, spirometrie a účastníci podujatia sa mali možnosť dozvedieť aj o správnej dezinfekcii a hygiene rúk. Osobitný úspech zožala naša fakulta najmä na úrade Trnavského samosprávneho kraja, kde sa aj trnavský župan pán Jozef Viskupič podrobil napríklad testu na zistenie workoholizmu, ktorý mu aj následne vyhodnotili.
Dôležitou súčasťou našej existencie a zodpovednosti je vedieť poskytnúť prvú pomoc tým, ktorí ju potrebujú, preto sa do rámca aktivít Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU zahrnul aj nácvik a ukážky poskytovania prvej pomoci.

Ľubica Nicolussi
Foto: Roman Hvizdoš

Eva Nemčovská viceprimátorkou Trnavy

V pondelok dňa 7. januára 2019 sa PhDr. Eva Nemčovská, PhD., stala viceprimátorkou mesta Trnava. Eva Nemčovská pôsobila na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v odbore verejné zdravotníctvo ako vysokoškolská pedagogička, v súčasnosti je uvoľnená na výkon verejnej funkcie. Taktiež pôsobí v oblasti dobrovoľníctva a aktívne sa venuje folklóru. V rámci svojej funkcie je poverená riadením sociálnej oblasti, oblasti vzdelávania, športu a kultúry. V mene Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity jej želáme veľa úspechov a síl pre výkon verejnej funkcie.

Ľubica Nicolussi
Foto: Ján Král

Na skusoch v Ústrednej vojenskej nemocnici v Prahe

Študenti 3. ročníka odboru ošetrovateľstvo Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU, vedení pani prodekankou doc. Putekovou a doc. Botíkovou, navštívili 10. decembra 2018 hlavné mesto Českej republiky. Cesta mala jasný cieľ – odbornú exkurziu v Ústrednej vojenskej nemocnici (ÚVN) v Prahe.

Privítal nás nemocničný personál, ktorý nám priblížil nemocnicu a následne ukázal niektoré jej oddelenia. Mohli sme na vlastné oči sledovať moderné metódy zdravotníckej starostlivosti na chirurgickej, internej klinike, gastroenterologickom pracovisku i v oblasti emergency. Personál bol veľmi milý a sestry odpovedali na všetky naše zvedavé otázky, ktoré sme im kládli. Praktickú výučbu na vysokej úrovni v pražskej ÚVN absolvujú študenti lekárskych a nelekárskych odborov z Univerzity Karlovej. Na jednom pracovisku vykonávajú prax maximálne traja študenti.

Ústredná vojenská nemocnica Praha poskytuje komplexnú zdravotnícku starostlivosť, psychologickú poradňu všetkým veteránom druhej svetovej vojny, ako aj účastníkom súčasných vojenských misií vo svete, prípadne ich manželkám a vdovám. K ich rýchlej liečbe prispieva jednoduché základné triedenie pacientov zdravotníckym personálom, bez prístrojového vybavenia *„triáž“* – START (Simply Triage and Rapid Treatment). Za zakladateľa triediaceho postupu, pochádzajúceho z vojnovej medicíny, sa považuje Nikolaj Ivanovič Pirogov, ktorý rozdelil pacientov do piatich skupín podľa potreby poskytnutia zdravotníckej starostlivosti.

Pre správne poskytovanie bezpečnej starostlivosti má každý pacient na ruke náramok s menom a dátum narodenia, ktorý podľa troch farebných variácií určuje možné komplikácie.

Sestrám uľahčuje administratívnu prácu *„čítačka“*, ktorú používajú pri podávaní liečby. Čiarový kód

Náramky, aké používajú v Ústrednej vojenskej nemocnici v Prahe na poskytovanie správnej zdravotníckej starostlivosti (zdroj: www.uvn.cz)

pacientovho lieku sestra oskenuje a v čítačke potvrdí podanie. Systém sestru zároveň upozorní na liek, ktorý pacient prípadne nemá naordinovaný.

Toto sú v krátkosti zaujímavosti, ktoré nás v Ústrednej vojenskej nemocnici v Prahe zaujali. Zvyšok pobytu bol potom už veselý, užili sme si Karlov most, orloj, múzeá, Pražský hrad aj vianočné trhy a nákupy. Oddýchli sme si od štúdia a nabrali energiu, aby sme sa opäť mohli vrátiť k našim študijným povinnostiam.

Alexandra Lampeka

Tu sme všetci ešte pred Hlavným nádražím v Prahe

Emergency v Ústrednej vojenskej nemocnici v Prahe (zdroj: www.uvn.cz)

Teologická fakulta

Kolokvium Medzi Jeruzalemom a Rímom

Na sklonku vlaňajšieho roka, 4. decembra 2018, sa v Primaciálnom paláci v Bratislave uskutočnilo kolokvium pod názvom *Medzi Jeruzalemom a Rímom*. Zorganizovala ho Konferencia biskupov Slovenska a Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike. Pozvanie prijal aj kardinál Kurt Koch, predseda Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov a predseda Komisie pre vzťahy katolíckej cirkvi so Židmi.

Kolokvium predstavilo najnovšiu publikáciu o vzájomných vzťahoch medzi katolíckou cirkvou a židovskou komunitou: *Od Seelisbergu po Jeruzalem a Rím*. Ide o zbierku desiatich základných dokumentov židovsko-kresťanského dialógu, ktoré obsahujú dôležité podnety na uvažovanie a autentické pochopenie súčasných vzťahov medzi židovským a kresťanským náboženstvom. *„Tento dialóg je pre nás veľmi dôležitý, pretože s hebrejským ľudom máme taký typ vzťahu, aký nemáme so žiadnym iným náboženstvom,“* uviedol kardinál Kurt Koch.

Podľa slov Igora Rintela, predsedu Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, je kniha svedectvom o tom, ako naozaj o sebe navzájom uvažujú určujúce autority na oboch stranách a môže pomôcť odstrániť rôzne dezinformácie vo vnútri komunít, oprieť sa o skutočnosť, podporiť otvorené poznávanie a ďalšiu spoluprácu.

Účastníci kolokvia Medzi Jeruzalemom a Rímom

Kolokvium *Medzi Jeruzalemom a Rímom* otvoril predseda KBS Mons. Stanislav Zvolenský, v programe vystúpili kardinál Kurt Koch, rabín Jehošua Ahrens z Centra židovsko-kresťanského porozumenia a spolupráce v Jeruzaleme a Lucia Hidvéghyová z Teologickej fakulty Trnavskej univerzity. Celé podujatie hudobne sprevádzal komorný orchester ZOE, ktorý prispel k príjemnej a podnetnej atmosfére.

V. D.

Najnovšie publikácie teologickej fakulty

KÚTNY, I. (ed.): *Zmysel na ceste svedomia a cnosti.* Trnava : Dobrá kniha, 2018, 135 s. ISBN 978-80-81-91-147-7

Dielo *Zmysel na ceste svedomia a cnosti* predkladá verejnosti dve štúdie vo forme vedeckej monografie. Každá štúdia zo špecifického uhla pohľadu sa zaoberá otázkou zmyslu na ceste človeka životom. Prvá špecifikuje cestu svedomia, druhá ponúka pohľad na cestu cnosti. Zároveň sa obe štúdie na jednej strane dopĺňajú a vzájomne osvetľujú, na druhej strane ich spája spoločná tendencia zaoberať sa zmyslom ako niečím, k čomu človek vo svojej slobode smeruje, ale súčasne ako niečo, čo sa človeku otvára ako dar – milosť. Obe štúdie prezentujú vyniknutie tvorivej sily Ducha Svätého, ktorý robí všetko novým.

ŠMIDOVÁ, M., JAMBOROVÁ, R., MLYŃSKI, J. (ed.): *Inšpirácie apoštolskej exhortácie Gaudete et exsultate a pastorálne sprevádzanie v sociálnej práci.* Trnava : Dobrá kniha, 2018, 142 s. ISBN 978-80-81-91-152-1
Publikácia je sumárom príspevkov z medzinárodnej vedecko-odbornej konferencie a ponúka inšpirácie apoštolskej exhortácie Svätého Otca Františka *Gaudete et exsultate* (o povolaní k svätosti v tomto svete) v súvislosti s vedeckým a odborným kontextom teologického a sociálneho pohľadu. Jednotlivé príspevky ukazujú širokospektrálnosť problematiky, analyzujú problematiku služby, misie, sociálnej práce, teológie a pastorálneho sprevádzania ako pohľad na integrálnosť a celistvosť človeka. Čitateľ spolu s autormi hľadá ukotvenie osoby a ľudského bytia v súčasnej premenlivej a rýchlo meniacej sa spoločnosti, kladie otázky, ako zvládnuť život kvalitne a zmysluplne, aby sme nakoniec nepriniesli prázdnu bilanciu a ľútosť, že veci sa už nedajú...

Moja „erazmovská“ skúsenosť z odstupu desaťročia

Uplynulo viac ako desať rokov od môjho návratu zo študijného programu Erazmus, ktorý som absolvoval na Katolíckej univerzite v Leuvene vo flámsky hovoriacej časti Belgicka. Celé štúdium prebiehalo v anglickom jazyku. Práve angličtina bola rozhodujúcim kritériom pri výbere partnerskej univerzity. Po úspešnom získaní štipendia nasledovalo jedno z mojich najväčších dobrodružstiev života, z ktorého čerpám dodnes.
Počas polročného štúdia sa v plnom rozsahu naplnil slogan, ktorý v tom čase používala leuvenská univerzita pri propagácii svojich študijných programov pre zahraničných študentov: *Explore yourself. Start with the world*. Dostal som možnosť spoznať nových ľudí z celého sveta a vytvárať si nové priateľstvá, ktoré pretrvali do dnešných dní. Postupne som sa otváral odlišným kultúram a pohľadom na svet, čo mi pomohlo rozšíriť si vlastné horizonty, a v neposlednom rade som spoznával seba samého.
V rámci študijného programu som navštevoval prednášky na teologickej a filozofickej fakulte. Výučba prebiehala na vysokej akademickej úrovni a napriek tomu, že na domovskej fakulte som patril medzi najlepších študentov, tu som bol len lepší priemer. Dané skutočnosti boli pre mňa silným podnetom k väčšej usilovnosti a vytrvalosti bez porovnávania sa s okolím. Práve táto skúsenosť mi výrazne pomohla v ďalšom vzdelávaní a vedomostnom raste.
Študijný pobyt zároveň naštartoval môj systematický záujem o cudzie jazyky. Ako to už býva zvykom, po maturite som angličtinu používal iba sporadicky. Práve Erazmus mi poskytol možnosť pol roka aktívne hovoriť po anglicky a rozšíriť slovnú zásobu v bežnej aj v odbornej komunikácii. Za najväčší prínos považujem odstránenie ,,bloku“ rozprávať cudzím jazykom hoci s chybami, a to sa premietlo do všetkých ostatných jazykov, ktoré dnes používam. Po ukončení vysokoškolského štúdia som si urobil štátnu skúšku z angličtiny, rok som vyučoval anglický jazyk na gymnáziu a v súčasnosti pracujem ako prekladateľ. Toto všetko by nebolo možné bez impulzu, ktorý mi dal študijný program Erazmus.
Asi pol roka po ukončení programu Erazmus mi prišiel dotazník, v ktorom som mal zhodnotiť zahraničný študijný pobyt. Jedna otázka mi zostala v pamäti: Domnievate sa, že Vám Erazmus pomôže lepšie sa uplatniť na trhu práce? Bez váhania som zakrúžkoval „nie“. Ukázalo sa však, že som sa, našťastie, mýlil.
Ak uvažujete o študijnom pobyte v zahraničí, neváhajte. V súčasnosti je ponuka zahraničných univerzít široká a pestrá. Pevne verím, že moje opísané skúsenosti vám pomôžu odhodlať sa využiť príležitosť a prihlásite sa.

Martin Csontos, absolvent Teologickej fakulty TU

Erazmovská skúsenosť zakladá priateľstvá na celý život

Katolícka univerzita v Leuvene

Právnická fakulta

O ženách v politike s poslankyňami Európskeho parlamentu

Dňa 8. marca 2019 sa na právnickej fakulte uskutočnila diskusia s poslankyňami Európskeho parlamentu na tému *Ženy v politike*. Diskusiu otvorili doc. Andrea Olšovská, dekanka právnickej fakulty, ktorá privítala hostí, a Dionýz Hochel z Informačnej kancelárie Európskeho parlamentu, ktorý vystúpil s prezentáciou týkajúcou sa uplatňovania rodovej rovnosti v Európskom parlamente a zároveň predstavil nadchádzajúce voľby do Európskeho parlamentu.

Následne sa o postavení žien v spoločnosti a ich angažovaní sa v politickom a celospoločenskom dianí rozhovorili poslankyne Európskeho parlamentu Monika Beňová, Anna Záborská a Jana Žitňanská. S poslankyňami diskutoval Peter Varga, člen katedry medzinárodného práva a európskeho práva, ktorý prezentoval historicko-právny pohľad na postavenie žien v politike od konca 19. storočia.

Na tému Ženy v politike diskutovali poslankyne Európskeho parlamentu (zľava) Jana Žitňanská, Monika Beňová a Anna Záborská

V rámci debaty rezonovali témy o význame kvót pre menej zastúpené pohlavie a o možných zlepšeniach postavenia žien vo verejnom živote. Účastníci sa zhodli na potrebe rešpektovania slobodnej voľby každého jednotlivca a zdôraznili povinnosť štátu a spoločnosti rešpektovať takúto voľbu. Po odbornej diskusii nasledovalo spoločenské posedenie a neformálna diskusia.

Peter Varga

Rozhovory o cene za slobodu myslenia

Právnická fakulta 7. decembra 2018 hostila podujatie *Laureáti Ceny Andreja Sacharova za slobodu myslenia*. V rámci neho vystúpili Andrea Olšovská, dekanka právnickej fakulty, ktorá privítala hostí, a potom Dionýz Hochel z Informačnej kancelárie Európskeho parlamentu vystúpil s prezentáciou o udeľovaní Ceny Andreja Sacharova za slobodu myslenia, ktorá je každoročne udeľovaná Európskym parlamentom.

Poslanec Európskeho parlamentu Eduard Kukan pri prejave

Na uvedenú prezentáciu nadviazal hlavný hosť podujatia, poslanec Európskeho parlamentu Eduard Kukan, ktorý navrhol tohtoročného laureáta Sacharovovej ceny Olega Sencova. E. Kukan objasnil motívy, pre ktoré navrhol práve Olega Sencova, pričom sa k jeho vystúpeniu rozprúdila zaujímavá diskusia so zúčastnenými študentmi a študentkami. Následne vystúpil s prezentáciou k právnej úprave ľudských práv v Európskej únii Peter Varga, člen katedry medzinárodného práva a európskeho práva.

Po odbornej diskusii slávnostne otvorili vo vstupných priestoroch právnickej fakulty výstavu o laureátoch Ceny Andreja Sacharova.

Peter Varga

Vznik Československa pohľadom právnika a historika

Samostatný štát Československý vstúpil do života alebo Vznik Československej republiky pohľadom právnika a historika – taký bol názov prednášky JUDr. Ondřeja Horáka, Ph.D., z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne, ktorý vyučuje aj na Univerzite Palackého v Olomouci a na brnianskej Univerzite obrany. Prednáška sa na pôde Právnickej fakulty TU uskutočnila 27. novembra 2018 pre študentov všetkých ročníkov.

Dr. Horák začal svoj výklad vzťahom práva a revolúcie vo všeobecnosti a následne sa venoval pilierom revolúcie – násilnej zmene, zmenám v pozemkovom vlastníctve a symbolickému zavŕšeniu revolúcie v podobe ústavy. Konkrétne priblížil revolúciu z roku 1918 a vznik Československa, súvislosti vzniku republiky a predstavil aj kľúčové osobnosti doby. Podrobnejšie sa venoval prvému československému zákonu, zákonu č. 11 o zriadení samostatného štátu československého ako recepčnej norme z pera Aloisa Rašína, inšpirovaného ústavou Ferdinanda Pantučka a (nielen) súdobým názorom na túto normu.

Ďalšou kľúčovou otázkou bol vznik ČSR a s tým súvisiaci osud Habsburgovcov, vyjadrený predovšetkým protihabsburskými opatreniami v ČSR, ale aj v iných krajinách. Prednášajúci neobišiel ani osudy ich pamätníkov a „vandalizmus podľa zákona“, ktorý mal za následok ich ničenie. Zvláštna pozornosť bola venovaná aj národným povahám, mýtom a stereotypom.

Michaela Moravčíková

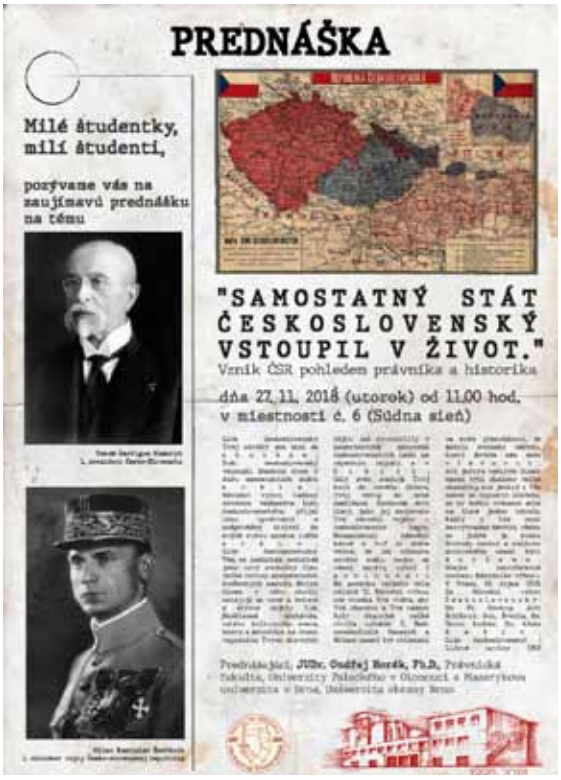

Vplyv digitalizácie pracovných procesov na rozvoj pracovného práva

Technologický vývoj prináša nové formy pracovnoprávnych vzťahov, ako napríklad prácu „na zavolanie“, „hromadnú prácu“ alebo „zdieľanú ekonomiku“, ktoré si vyžadujú väčšiu flexibilitu od zamestnávateľov. S technologickým vývojom spojená automatizácia a digitalizácia predstavuje ohrozenie pracovných miest. Vznikne množstvo nových pracovných miest, o ktorých zatiaľ nemáme jasnú predstavu, aké budú. Znamená to, že niektorí ľudia stratia prácu a už nebudú môcť robiť to, čo robili predtým. Budú musieť získať dodatočnú kvalifikáciu. Pracovné právo je preto vystavené požiadavkám na zásadné zmeny s cieľom rozšíriť ochranu osôb vykonávajúcich prácu a právne pokryť tieto nové formy práce. Zároveň je potrebné vytvárať rovnaké podmienky a spravodlivé digitálne hospodárstvo, ako aj zlepšenie digitálnych zručností a ich zosúlaďovanie

s meniacimi sa požiadavkami trhov práce.

K tejto problematike sa 28. januára na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave uskutočnila konferencia pod názvom *Vplyv digitalizácie pracovných procesov na ďalší rozvoj pracovného práva*, ktorú zorganizovala domovská katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia. Cieľom konferencie bolo reflektovať vplyv digitalizácie pracovných procesov na vybrané pracovnoprávne inštitúty, akým je inštitút závislej práce, pojem zamestnávateľ a pojem zamestnanec, pracovná zmluva a jej obligatórny obsah, ochrana súkromia zamestnanca, odmeňovanie a tiež bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.

Viktor Križan

Dejiny právnického vzdelávania na Trnavskej univerzite v Trnave (I. časť)

Drobná skica z dejín historickej právnickej fakulty (1667 – 1777)

Založenie právnickej fakulty na pôde starobylej Trnavskej univerzity sa spájalo so zámermi Ostrihomskej kapituly a jej arcibiskupov I. Lóšiho a J. Lipaia (jej založenia sa však nedožili), pre ktorých sa zámer otvoriť novú fakultu a sprístupniť štúdium právnych vied v Uhorsku zdal nielen verejne prospešným, ale aj objektívne možným. K tomu sa napokon priklonili aj jezuiti, a tak 2. januára 1667 bola vydaná zakladacia listina právnickej fakulty.

Podľa spoločného rozhodnutia zúčastnených osôb sa na fakulte malo vyučovať tradičné kánonické a rímske (označované aj ako cisárske) právo a tiež ako nóvum domáce (uhorské) právo. Spôsob prednášok kopíroval bežnú prax západoeurópskych univerzít. Vyučovalo sa po latinsky podľa jezuitského edukačného spôsobu, no jednotlivé pojmy sa pravidelne vysvetľovali v materinskom jazyku. Na verejných prednáškach sa predovšetkým vykladali pramene. Štúdium celej právnej matérie malo trvať dva roky, ale v skutočnosti sa rozšírilo až na 12 – 15 (!) a viac rokov. Záverečné magisterské skúšky sa skladali verejne pred skúšobnou komisiou.

Žezlo dekana právnickej fakulty z roku 1692. V súčasnosti je v zbierkach Maďarského národného múzea v Budapešti

Právnické štúdium v Trnave narážalo v turbulentnej dobe 17. storočia na viaceré nepriaznivé okolnosti, ktoré obmedzovali, resp. devalvovali vlastnú výučbu. Išlo najmä o nevhodné investície istín zo zakladacích základín, pre ktoré chýbalo fakulte materiálne zabezpečenie, či priam existenčné ohrozenie počas stavovských povstaní (v rokoch 1675 – 1679, 1684, 1705 – 1710), keď museli prerušiť akademický rok pre povstania alebo epidémie moru. Štvorčlenný profesorský zbor sa podarilo personálne stabilizovať až v roku 1696. Neraz bol kritizovaný obsah a forma štúdia práva či veľká zhovievavosť na skúškach, obhajobách, zneužívanie skúšobného poriadku. Ustálenie pomerov a koncentráciu na výučbu a bádanie prinieslo až obdobie rokov 1736 – 1749, keď sa profesorský zbor stabilizoval. Vďaka reformným snahám Márie Terézie v oblasti najvyššieho školstva nastala nová etapa aj v dejinách Trnavskej univerzity a jej právnickej fakulty. Panovníčka v roku 1760 vydala nariadenie, ktoré podstatne ovplyvnilo hospodárenie, organizáciu, spôsob výučby na fakulte a jej organizačnú štruktúru. Výučba budúcich právnikov sa pridržala idey vytvoriť podriadenú a poslušnú byrokratickú vrstvu, schopnú plniť úlohy v štátnej správe a súdnictve. Nespokojnosť s aplikáciou reforiem v 60. rokoch viedla k tomu, že vládne úrady pristúpili v 70. rokoch k prerokovaniu ďalších univerzitných reforiem. Dňa 26. septembra 1769 panovníčka otvorila nový kurz, resp. profesorskú katedru prirodzeného a všeobecného verejného práva a podporila tak záujem štátu na štúdiu politických a ekonomických vied.

Portrét spoluzakladateľa Právnickej fakulty historickej Trnavskej univerzity, ostrihomského arcibiskupa Imricha Lóšiho (1580 – 1642)

Od akademického roku 1777/1778, po presťahovaní univerzity do Budína, sa začala písať nová etapa histórie univerzity v novom pôsobisku – Budíne a neskôr, od roku 1834,

Podobizeň nástupcu I. Lóšiho na arcibiskupskom stolci, Juraja Lipaia (1600 – 1666), ktorý sa rovnako zaslúžil o založenie právnickej fakulty

v Pešti, avšak táto nadväzuje na trnavské univerzitné vzdelávanie. V Trnave zostal krátkodobo pôsobiť nový typ vyššej školy – kráľovská akadémia, ale i tá sa v roku 1784 presťahovala do Bratislavy.

Za osobitne prínosné treba považovať zavedenie a presadenie výučby domáceho uhorského práva, ktoré bolo nielen praktickým počinom, ale aj prezieravým krokom budovania a upevňovania štátnej identity. Silným argumentom bola aj praktickosť a ustálenosť domácich právnych obyčají, ktorá uspokojovala najmä jej prijímateľov – uhorskú spoločnosť. Na fakulte sa mohla rozvíjať už vyššie uvedená veda a výskum domáceho uhorského práva.

Napriek neporovnateľne menšej vedeckej právnickej produkcii voči ostatným vedným odborom pestovaným na Trnavskej univerzite môžeme konštatovať, že právnická fakulta v uhorskej právnej vede zanechala výraznú a neopakovateľnú stopu zakladateľky uhorskej právnej vedy. Avšak právna veda sa na fakulte začala intenzívnejšie pestovať až na konci 17. storočia, keďže prvá polstoročnica existencie fakulty sa niesla v znamení upevňovania a rozširovania univerzitnej, resp. fakultnej základne a jej ideového a personálneho zakorenenia sa. V univerzitnej tlačiarni bolo vydaných viac ako tridsať právnických diel, pričom bol zjavný záujem o rozvíjanie odboru vydávaním diel, ktoré boli nielen užitočné pre študentov, ale zároveň prospešné aj samotnej právnej praxi. Pri hodnotení úrovne a extenzity vedeckého profilu fakulty sa profesor Karol Rebro vyjadril: „*Treba vyzdvihnúť to, že sa* (trnavskí profesori, pozn. aut.) *neobmedzovali len na svoju vednú oblasť. Často riešili problémy na širšej základni, opierajúc sa o porovnávanie, resp. prihliadanie k príslušným úpravám domáceho uhorského práva. Na takomto základe sa pokúsili o úvody do právnického štúdia alebo dokonca o spracovanie uhorského práva.*“

OPUS TRIPARTITUM,
JURIS CONSUETUDINARII
INCLYTI REGNI HUNGARIÆ,
PARTIUMQUE EIDEM ANNEXARUM,

Authore STEPHANO DE WERBÓCZ, &c.

SERENISSIMO PRINCIPI ET DOMINO,
DOMINO WLADISLAO,
DEI GRATIA
REGI HUNGARIÆ, & BOHEMIÆ, &c.&c.
DOMINO SUO CLEMENTISSIMO

MAGISTER STEPHANUS DE WERBÓCZ, Judicis Curiæ Serenitatis Vestræ Protonotarius, servitiorum suorum humillimam commendationem.

QUamquam domestica, ac gentilitia Regni hujus Inclyti Hungariæ jura, certam in seriem, formulámque, & ordinem redigere, ac literarum monumentis illustrare, arduum, & perdifficile, ac humanô propemodûm ingeniô, majus esse videatur: Quippe, cùm apud nostrates eo in genere nihil hactenus extiterit, aut origine diuturnum, aut sanctione stabile, aut perenni usu, ac observantia roboratum, sed ex cujusque ferè Principis

b ac

Ukážka z ilustrovaného vydania súkromnej zbierky zákonov Corpus iuris Hungarici s portrétom Štefana Verbőciho, autora zbierky obyčajového práva Tripartita (nedatované)

Zachované diela v podobe tlačí a nevydaných rukopisov i redigovanie súkromnej zbierky zákonov *Corpus iuris Hungarici* (CIH, 1696) pozdvihujú historickú právnickú fakultu na úroveň jedinečnej vedeckej, odbornej a vo vydávaní CIH aj praktickej právnickej a osvetovej ustanovizne Uhorska. Osobitnú zmienku si zaslúžia práce F. Otrokóčiho, J. Segediho, J. J. Rendeka, K. Schrettera, F. Kollera, P. Klosa, M. Benčíka, J. Ž. Lakiča a iných. Je teda isté, že pre uhorskú právnickú spisbu trnavskí profesori – právnici vytvorili impozantné dielo (z hľadiska kvantity aj kvality), čo len étos a dobré meno samotnej historickej fakulty v zmysle najstaršej a dlhodobo na území Slovenska pôsobiacej právnickej vzdelávacej ustanovizne potvrdzuje.

Miriam Laclavíková – Adriana Švecová

Použitá literatúra:

ECKHART, F. *A jog-és államtudományi kar története (1667 – 1935).* Budapest 1936.

JURÍKOVÁ, E. – PORIEZOVÁ, M. Právnická literatúra vydávaná na Trnavskej univerzite v 17. a 18. storočí. In: *Bibliotheca Antiqua*. Olomouc : Vědecká knihovna v Olomouci, 2015, s. 71 – 77.

LACLAVÍKOVÁ, M. – ŠVECOVÁ, A. *Dejiny právnického vzdelávania na Trnavskej univerzite v Trnave*. Praha : Leges, 2018.

REBRO, K. Právnická fakulta trnavskej univerzity. In: ČIČAJ, V. (ed.). *Trnavská univerzita v slovenských dejinách.* Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1987, s. 247 – 256.

REBRO, K. – BLAHO, P. Právnická fakulta Trnavskej univerzity, jej pôsobenie a význam (1667 – 1777). In: NOVACKÁ, M. (ed.) *Trnavská univerzita v dejinách školstva a vzdelanosti*. Bratislava 1986, s. 217 – 231.

O prezidentovi, ktorý aj po smrti zachraňuje životy

Predchádzať ochoreniu je lepšie, ako chorobu liečiť. Jednak preto, že sa človek vyhne mnohým nepríjemnostiam a utrpeniu spojenému s chorobou, ako aj preto, že spoločnosť ušetrí náklady spojené s liečbou, a to nielen ekonomické. Cieľom článku je čitateľovi priblížiť históriu poznania prevencie a liečby ochorení, ktoré aj v súčasnosti predstavujú najväčšiu záťaž populácie väčšiny sveta.

Portrét Franklina D. Roosevelta od Elizabeth Shoumatoffovej z apríla 1945

Vysoký krvný tlak je civilizačnou chorobou, ktorá každý rok zabíja tisíce ľudí. Predstavuje rizikový faktor infarktu srdca či mozgovej porážky. Až do šesťdesiatych rokov minulého storočia nebol rozpoznaný vzťah medzi výškou krvného tlaku a možným infarktom či mozgovou porážkou. Dôsledkom bola epidémia úmrtí, najmä mužov v pomerne mladom veku.

Americký prezident Franklin Delano Roosevelt (1882 – 1945), známy aj pod iniciálami FDR, sa preslávil ako politik, ktorý vyviedol krajinu z veľkej hospodárskej krízy počas rokov 1933 – 1937 zavedením programu *New Deal* (Nový údel) s cieľom podporiť, ozdraviť a zreformovať ekonomiku USA. Taktiež zapojil Spojené štáty americké do druhej svetovej vojny na strane protifašistickej koalície. Ako jediný prezident USA stál na čele štátu štyri volebné obdobia (1933 – 1945). Jeho zdravotný stav bol na začiatku politickej kariéry výborný, ale ako 39-ročný sa nakazil obrnou a ostal paralyzovaný na oboch dolných končatinách. Fakt, že bol prezidentom a zároveň chorým na poliomyelitídu, svedčí o tom, že jeho zdravotný stav bol podrobne monitorovaný. Lekárske záznamy z roku 1932 počas kampane dosvedčujú, že jeho krvný tlak bol zvýšený na hodnoty 140/100 mmHg. Napriek tomu, že bol v tom čase pomerne mladý, 50-ročný, a že dnes by sme túto hodnotu považovali za príznak hypertenzie, jeho lekárom sa stav nezdal nijako kritický. Počas svojho úradovania si za osobného lekára vybral admirála Rossa McIntira, ktorý však bol špecialistom ORL. Zo spomienok osôb z jeho okolia je jasné, že jeho zdravie sa neustále zhoršovalo, až 12. apríla 1945 podľahol opakovanému krvácaniu do mozgu vo veku 63 rokov s krvným tlakom 300/190 mmHg (Lelyveld, 2016). Tieto hodnoty by sme dnes označili ako hypertenznú krízu a okamžite nasadili intenzívnu liečbu.

Pre tento príbeh je však dôležité, čo sa dialo po prezidentovej smrti. Pre lekárov z Harvardovej univerzity to bol moment, ktorý využili na zdôvodnenie projektu potvrdzujúceho už existujúce podozrenie nebezpečenstva spojeného s vysokým krvným tlakom. Udalosti tým nadobudli rýchly priebeh. Služby zdravia verejnosti v USA predložili štatistiky úmrtí podľa príčin smrti – a tie boli alarmujúce. Preto sa v roku 1947 začalo pracovať na plánoch epidemiologickej štúdie kardiovaskulárnych ochorení v spolupráci so štátnymi a miestnymi zdravotnými agentúrami. Zosnulého Roosevelta vo funkcii prezidenta nahradil Harry S. Truman, ktorý 16. júna 1948 podpísal národný zákon srdca (*National Heart Act*). Americký kongres vyhlásil: „Kongres týmto konštatuje a deklaruje, že zdravie národa je vážne ohrozené chorobami srdca a obehu vrátane vysokého krvného tlaku... Tieto ochorenia sú hlavnou príčinou smrti v Spojených štátoch a na ne zomrie viac ako jeden z troch ľudí...“ Zákon priznal príspevok 500 000 dolárov na dvadsaťročné epidemiologické štúdium srdca a tiež ustanovil Národný inštitút srdca, ktorý je dnes známy ako Národný inštitút srdca, pľúc a krvi (Mahmood et al., 2014, NHLBI, 2019). Na základe projektu výskumný tím vybral obyvateľov mestečka Framingham v Massachusetts, na ktorých hodlal vykonať výskum. V tom čase tam bývalo 28-tisíc ľudí, z ktorých väčšina pracovala v priemysle. Predpokladalo sa, že zloženie obyvateľstva reprezentuje väčšinu populácie USA. Po prieskume postojov a po získaní súhlasu vybrali 6-tisíc dospe-

Framinghamský výskum srdcai

lých účastníkov, ktorí tvorili prvú sledovanú skupinu (kohortu). V októbri 1948 začali s vyšetrovaním prvých členov štúdie. Použil sa prístup dlhodobého sledovania kohorty s cieľom identifikovať jednotlivé faktory, ktoré by mohli súvisieť s budúcim vývojom ochorení. Kohorta bola zaujímavá aj tým že približne polovicu z jej členov tvorili ženy, čo v dovtedajších štúdiách nebývalo pravidlom. Prvé výsledky boli zverejnené v roku 1957, takmer desať rokov po vyšetrení prvého účastníka. Vo výskume použili definíciu vysokého krvného tlaku s hodnotami nad 160/95 mmHg. Preukázalo sa takmer štvornásobné zvýšenie výskytu ochorení srdca. O pár rokov neskôr zverejnili aj súvislosť s mŕtvicou.

Napriek tomu odborná verejnosť sa s výsledkami nestotožnila okamžite. Až viac ako dve desaťročia po smrti prezidenta Roosevelta na následky nedostatočne kontrolovaného krvného tlaku sa všeobecne odborníkmi prijalo poznanie dôležitosti systolického tlaku. V tom čase už boli k dispozícii aj lieky na jeho zníženie a tiež poznatky o možnostiach jeho úpravy zmenou životného štýlu. Štúdia pokračuje dodnes, teda už viac ako 70 rokov. Priniesla mnohé poznatky, ktoré dnes bežne používame v prevencii a liečbe ochorení srdca a ciev. Na základe štúdie sme znížili hranicu pre diagnostiku hypertenzie, rozpoznali sme úlohu tukov i cukrov, faktorov životného štýlu. Zároveň vieme, ako je dôležité predchádzať vysokému krvnému tlaku a liečiť ho. Aj týmto spôsobom spomíname na prezidenta Franklina D. Roosevelta, ktorý sa aj po smrti zaslúžil o záchranu množstva životov.

Martin Rusnák

Literatúra

LELYVELD, J. 2016. *His Final Battle: The Last Months of Franklin Roosevelt*, Knopf Doubleday Publishing Group.

MAHMOOD, S. S., LEVY, D., VASAN, R. S. & WANG, T. J. 2014. The Framingham Heart Study and the epidemiology of cardiovascular disease: a historical perspective. *The Lancet,* 383, 999 – 1008.

NATIONAL HEART, LUNG, AND BLOOD INSTITUTE, 2019. *National Heart, Lung, and Blood Institute* [Online]. Bethesda, MD: National Heart, Lung, and Blood Institute. Available: https://www.nhlbi.nih.gov/ [Accessed January 2019].

Predstavujeme odborné periodiká Pedagogickej fakulty TU

Scientia et Eruditio

Časopis nadväzuje na periodický zborník fakulty, ktorý vychádzal pod názvom *Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Tyrnaviensis* v rokoch 1997 – 2016. Do roku 2002 vychádzal v tlačenej podobe a od roku 2003 v elektronickej. *Scientia et Eruditio* je recenzovaný časopis so zameraním na pedagogiku, prírodné vedy a filológiu. Určený je na publikovanie výstupov vedeckých pracovníkov, najmä mladých akademikov a doktorandov. Od roku 2017 vychádza v online podobe tri razy ročne a obsahuje pôvodné práce z oblasti prírodných vied, humanitných a spoločenských vied, a to v slovenčine, angličtine, nemčine a češtine. Zameranie odborných príspevkov akcentuje fakt, že vydavateľom je Pedagogická fakulta TU, teda inštitúcia s poslaním vzdelávať a kultivovať nové generácie učiteľov, pedagógov a pracovníkov v sociálnych a pomáhajúcich profesiách.

Šéfredaktorom a predsedom vedeckej rady periodika je doc. PhDr. Andrej Rajský, PhD. Oblasť prírodných vied redaktorsky vedie doc. PaedDr. Jana Fančovičová, PhD., oblasť filologickú zastrešuje (a čestným predsedom je) prof. PaedDr. René Bílik, CSc., zostavovateľmi sú prof. PaedDr. Silvia Pokrivčáková, PhD., a doc. PhDr. Juraj Hladký, PhD. Tretiu oblasť – oblasť vied o výchove a vzdelávaní – zostavuje doc. PhDr. Andrej Rajský, PhD., v spolupráci s výkonným redaktorom Mgr. Marekom Wiesengangerom.

Členmi a recenzentmi jednotlivých oblastí sú odborníci z rôznych pracovísk. V najväčšej miere sú zastúpení pracovníci Pedagogickej fakulty TU, ale ako zahraniční recenzenti spolupracujú odborníci z Poľska, Ukrajiny, Česka či Talianska.

Kontakt: http://pdf.truni.sk/see
ISSN 2585-8556

Pedagogický časopis/Journal of Pedagogy

Ide o vedecké recenzované periodikum, ktoré je zaradené do niekoľkých medzinárodných profesijných databáz a indexových služieb (spomenieme napríklad CEJSH, CNKI Scholar, CNPIEC, ERIH PLUS, ProQuest – Education Journals, Scopus a mnohé iné). Vychádza od roku 2010 dvakrát ročne v anglickom jazyku, a to v tlačenej aj v online podobe. Publikuje príspevky zamerané na výchovu a vzdelávanie v širších socio-kultúrnych súvislostiach s reflektovaním vzťahu medzi vzdelávacou politikou a vzdelávacou praxou s dôrazom na prezentovanie originálnych pohľadov na aktuálne kontroverzie v pedagogickom sektore. Dáva priestor na publikovanie výskumných štúdií integratívneho charakteru, hĺbkových konceptuálnych analýz vzdelávania, ako aj originálnych štúdií obsahujúcich empirické údaje o vzdelávacích procesoch. Publikuje tiež diskusné príspevky, správy a recenzie. Periodikum má vysokú čítanosť nielen doma, ale aj v zahraničí.

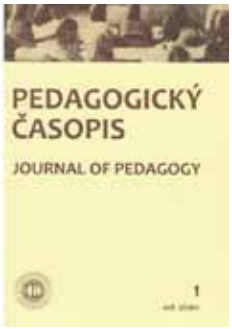

Redakčnú radu časopisu tvoria odborníci z viacerých krajín, okrem slovenských vedeckých osobností tu majú zastúpenie aj autority z Poľska, Česka, Nemecka, Anglicka, Francúzska, Talianska, Nového Zélandu, Singapuru, Spojených štátov amerických či z Botswany.

Výkonnými redaktormi sú odborníci zo Slovenska (Trnavská univerzita, Prešovská univerzita), zastúpenie tu má aj americké, anglické či novozélandské akademické prostredie. Vedúcim redaktorom je prof. PaedDr. Ondrej Kaščák, PhD., vedúci Katedry školskej pedagogiky PdF TU.

Kontakt: http://pdf.truni.sk/jop
ISSN: 1338-1563
ISSN: 1338-2144 (online)
Online dostupné na: VERSITA Emerging Science Publishers (Walter DeGruyter)

Spracovala: Gabriela Magalová

Môj dánsky erazmovský semester

Na Katedre verejného zdravotníctva FZaSP TU pretrváva dlhoročná spolupráca s dánskou South Denmark University, kde pracuje aj náš bývalý kolega prof. Gabriel Guliš. Kontakty sa udržiavajú formou účasti na spoločných projektoch. V súčasnosti spolupracujeme v projekte Erasmus+ Confide, zameranom na posilnenie výskumných kapacít v oblasti verejného zdravia a politík založených na dôkazoch, v prospech troch tuniských univerzít – University of Tunis, University of Sfax a University of Sousse. Tradičnou súčasťou spolupráce je výmena študentov. Zimný semester (2018/2019) strávila na zahraničnom pobyte v Dánsku, v meste Esbjerg, študujúc verejné zdravotníctvo, Bc. Adriána Kallová. O svojich skúsenostiach sa podelí v nasledujúcom príspevku.

(Erasmus+ koordinátor na FZaSP)

O možnosti vycestovania za štúdiom do zahraničia prostredníctvom projektu Erasmus+ som sa dopočula už dávnejšie z rozprávania mojich priateľov, ktorí absolvovali študijný pobyt v cudzine. Vždy som bola fascinovaná z rozprávania ich zážitkov. Už vtedy som si vravela: „Fíha, aké by to bolo, ak by som sa na Erasmus vybrala ja?“

Prečo som sa rozhodla pre štúdium v zahraničí? V prvom rade som chcela vidieť a zažiť, ako prebieha vyučovanie rovnakého študijného odboru na zahraničnej univerzite, konkrétne na University of Southern Denmark. Navyše ma veľmi lákala myšlienka vycestovať niekam na vlastnú zodpovednosť, ocitnúť sa niekde sama s pocitom že sa musím spoliehať len na seba. Ďalším z dôvodov bola vízia zlepšenia sa v komunikácii v anglickom jazyku; veď povedzme si na rovinu, dnes je už samozrejmosťou a navyše veľkou výhodou ovládať niektorý svetový jazyk.

A prečo práve Dánsko? Táto krajina ma zaujala už v druhom ročníku bakalárskeho štúdia na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach, keď na jednu z prednášok prišiel profesor Gabriel Guliš, ktorý už v tom čase pôsobil v Dánsku ako pedagóg. Priznám sa, rozhovor s ním ma zaujal natoľko, že pri rozhodovaní o dva roky neskôr som vôbec neváhala a vybrala si práve Dánsko. Je pravda, že najprv som kvôli jazyku poškuľovala po školách v Českej republike, ale potom si povedala, že sa netreba báť ničoho nového.

Informácie o štúdiu na dánskej univerzite som zbierala z rôznych zdrojov. Vyhľadala som na stránke našej *alma mater* študentov môjho oboru, ktorí sa zúčastnili na Erasme+ v predchádzajúcich rokoch. Napísala som im maily s otázkami, ktoré ma zaujímali najviac. Napríklad či mi peniaze z grantu vystačia na prežitie v tejto krajine, ako prebieha štúdium na univerzite. Chcela som sa dozvedieť aj zaujímavé osobné postrehy a rady. S jednou zo študentiek som sa preto aj osobne stretla. To mi pomohlo najviac a zároveň ma presvedčilo, aby som išla do toho.

Kolektív učiteľov na fakulte *Health and Science* bol prevažne mladý, priateľský, ochotný učiť aj nad rámec predpísaných povinností. Skúsila som si nové oblasti štúdia, ako napríklad rizikovú komunikáciu, ktorá je veľmi podstatná pri riešení úloh verejného zdravotníctva, ale aj pri iných problémoch. Myslím si, že zvládať komunikáciu na úrovni a nepodliehať panike je veľmi podstatné. Niekedy sa počas môjho štúdia síce prejavila jazyková bariéra, ale nič také, čo by sa nevyriešilo s troškou trpezlivosti. Zaujímavé a obohacujúce boli skupinové úlohy. Pri väčšine z nich sme mali naozaj voľnosť, čo nám umožňovalo prichádzať s novými myšlienkami a nápadmi. Naučila som sa pracovať samostatne, ale aj v medzinárodnom kolektíve. V tomto ma Erasmus+ obohatil najviac.

Nová krajina, nová kultúra, nové priateľstvá – to všetko zahŕňa Erasmus+ v Dánsku. Dalo by sa povedať, že skoro z každej krajiny sveta by ste tam našli zastúpenie. Boli tam študenti z Nemecka, Holandska, Rumunska, Belgicka, Španielska, Talianska, Grécka, ale aj z krajín mimo Európskej únie, ako sú Bangladéš, Nepál, Nigéria, Mexiko... Vďaka tejto internacionálnej komunite sa zlepšili moje jazykové znalosti a orientácia v iných kultúrach. Čakali nás spoločné skupinové zadania, dlhé večery v kruhu priateľov, prebdené noci a rána pri debatách, či už o živote,

Osemdesiattisícový dánsky Esbjerg leží na brehu Severného mora

alebo o štúdiu, spoločné cestovanie po Dánsku, skúšanie nových vecí, ako sú napríklad couchtsurfing – ten funguje podobne ako sociálna sieť, len s tým, že tam ľudia z celého sveta ponúkajú ubytovanie zadarmo.

Štyri mesiace Erasmus+ pobytu nestáli len na zlepšení angličtiny a zistení, ako sa študuje v zahraničí, ale aj na nadväzovaní nových priateľstiev a spoznávaní okolia. No predovšetkým seba samého. Erasmus ma určite zmenil. Mám pocit že som sebaistejšia, húževnatejšia, odvážnejšia pri rokovaní s ľuďmi, meraní sa s novými výzvami. Tiež sa mi rozšírili obzory a posunuli osobné hranice. Keď ste sami v cudzej krajine, niektoré veci musíte zvládať bez pomoci a vlastnou hlavou. Iste, pomocnú ruku dostanete od koordinátorov či pracovníkov školy, ale napokon musíte prejaviť iniciatívu predovšetkým vy osobne.

Moje skúsenosti sú teda takmer výlučne pozitívne. Samozrejme, všetko má svoje výhody aj nevýhody, a nie všetko je pre každého. Ale ak sa človek nebojí nových výziev, mal by ísť do toho. Pobyt v zahraničí, špeciálne v Dánsku, by som odporúčala každému, koho baví cestovať, spoznávať nové miesta a pracovať na sebe. Bol to síce len jeden semester, ale budem si ho pamätať po celý život. Dánsko bolo pre mňa inšpirujúcou krajinou, plnou pozitívnej energie a možností rozvoja vo všetkých sférach. Presvedčila som sa, že určite platí sentencia: „Život je príliš krátky na to, aby sme sa báli."

Adriána Kallová

Nové knihy v univerzitnej knižnici

Stredoveké výsady mesta Trnava : sonda do života stredovekého mesta / Adam Krupík – 1. vydanie – Trnava : Anima, 2018 – 175 s. – ISBN 978-80-970716-6-0
V roku 2018 Trnava oslávila už 780. výročie udelenia mestských výsad. Čo ich získanie pre mesto znamenalo a ako sa mesto ďalej vyvíjalo? V tejto knihe sa venuje pozornosť nielen generálnemu privilégiu, ktoré bolo udelené trnavskej komunite panovníkom Belom IV. v roku 1238, ale najmä ďalšiemu vývoju mestských výsad. Kniha prispieva k poznaniu stredovekého obdobia mesta Trnavy a jej ďalšou ambíciou je prispieť k poznaniu národných dejín. Na príklade konkrétneho stredovekého mesta autor klasifikoval niekoľko rozličných druhov výsad a zaradil ich do historického kontextu. Čitateľ sa dozvie, ako fungovali mestské trhy, ktoré hospodárske odvetvie bolo pre mesto najvýnosnejšie či ako mesto ovplyvnila husitská okupácia.

Trestnoprávne súvislosti ochrany života a zdravia = The protection of life and health under the cirimnal law : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie september 2018 / Miroslava Vráblová (ed.) – 1. vydanie – Praha : Leges, 2018 – Texty príspevkov v slovenčine a češtine, abstrakty v angličtine – 556 s. – (Teoretik) – ISBN 978-80-7502-313-1
Zborník obsahuje príspevky z medzinárodnej vedeckej konferencie, ktorá sa konala v septembri 2018 v Trnave. Autori zo Slovenskej a Českej republiky diskutovali o teoretických otázkach aj aplikačných problémoch trestnoprávnej ochrany života a zdravia.

Tajomné pradivo prírody : fascinujúca súhra rastlín a zvierat / Peter Wohlleben – 1. vydanie – Bratislava : Tatran, 2018 – 205 s. – (Luk). – ISBN 978-80-222-0927-4
Peter Wohlleben vie ako nikto iný príťažlivo zdôvodniť napínavé hlavolamy prírody. Vysvetľuje, ako sa navzájom ovplyvňujú jednotlivé druhy zvierat a rastlín, ale tiež ako človek pretvára prírodu. Všetko je filigránsky vyvážené a jemne vyskladané ako hodinový stroj – a každá, hoci aj nepatrná zmena alebo vychýlenie môže mať neočakávané či ďalekosiahle následky. Napríklad jesenné opadávanie listov na severnej pologuli spôsobuje, že naša Zem sa otáča o čosi rýchlejšie a zimné dni sa skracujú. Napínavá kniha prináša mnoho vysvetlení a čitateľ ju nepustí z rúk. Autor vo svojich knihách nepresviedča čitateľa o vlastnej pravde, len príťažlivo rozprávа o svojich zážitkoch a skúsenostiach a popritom navrhuje riešenia, ktoré si zaslúžia pozornosť verejnosti.

Retrográdny slovník súčasnej slovenčiny : slovné tvary na báze Slovenského národného korpusu / autorský kolektív Radovan Garabík, Beáta Kmeťová, Agáta Karčová, Kristína Bobeková, Daniela Majchráková, Katarína Chlpíková – 1. vydanie – Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Centrum spoločných činností SAV, 2018 – 846 s. – ISBN 978-80-224-1699-3
Hlavnou motiváciou na prípravu Retrográdneho slovníka súčasnej slovenčiny – slovné tvary na báze Slovenského národného korpusu bolo ponúknuť používateľom rozsiahle, reprezentatívne a prehľadne spracované údaje o zakončení tvarov slov v slovenčine spolu so štatistickým spracovaním ich výskytov a distribúcie. Ide pritom o prvý slovenský slovník tohto druhu, v ktorom sú zahrnuté a na základe rozsiahleho korpusového materiálu systematicky spracované zakončenia slov nielen v základnom tvare, ale aj vo všetkých tvaroch paradigmy.

Napísal som maličkú opierku : premeny komornej opery na Slovensku / Michaela Mojžišová – 1. vydanie – Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2018 – Obsahuje register – 131 s. – ISBN 978-80-224-1704-4
Nová publikácia skúma komornú operu z dvoch hľadísk. Autorku zaujíma pozícia žánru v tvorbe slovenských skladateľov aj jeho výskyt v dramaturgii divadelných inštitúcií. Prostredníctvom piatich tematických kapitol sa snaží dokladovať, že *,,hoci na Slovensku neexistuje rozsiahla tradícia komornej opery, tak práve prostredníctvom tohto žánru sa odohralo viacero momentov, ktoré mali vplyv na vývin slovenského hudobného divadla".* Ambíciou autorky monografie nie je vyčerpávajúce zmapovanie problematiky, ale chce upozorniť na hudobno-divadelnú oblasť, ktorá je dlhodobo odsunutá na okraj záujmu nielen v dramaturgii divadiel, ale z veľkej miery aj vo výskume divadelných a hudobných teoretikov a historikov.

Najnovšie poznatky z výskumov stredovekých pamiatok na Gotickej ceste II : zborník Gotická cesta 2/2016 / Miloslava Borošová-Michalcová... [et al.]; zostavila: Michaela Kalinová – 1. vydanie – Rožňava : Občianske združenie Gotická cesta, 2018 – 255 s. – ISBN 978-80-972544-7
Zborník prináša publikovanú formu príspevkov, ktoré odzneli na II. ročníku konferencie Najnovšie poznatky z výskumov stredovekých pamiatok na Gotickej ceste, konanej v Rožňave 11. – 12. augusta 2016. Štúdie sa venujú predovšetkým sakrálnym stredovekým pamiatkam Gemeru a priľahlých oblastí Spiša. Sú radené v tematickej nadväznosti. V súčasnosti, žiaľ, patria častokrát k veľmi ohrozeným, a keďže pri ich fyzickej záchrane zohráva mimoriadny význam reštaurovanie, je snahou týchto príspevkov priblížiť aj rôzne aspekty reštaurátorskej práce. Zaujímavé, nezriedka originálne zachované časti architektúry, resp. rôzne stopy po jej stavebnom vývoji skrývajú v sebe podkrovia kostolov.

V TRNAVE A O TRNAVE

Košickí mučeníci: 400. výročie (1619 – 2019) – prečo sú ostatky košických svätých v Trnave

Košickí mučeníci – Marek Križin, Štefan Pongrác a Melichar Grodecký boli umučení v Košiciach počas povstania Gabriela Betlena. Stali sa obeťami bojov medzi protestantmi a katolíkmi. Traja svätí košickí mučeníci boli v noci zo 6. na 7. septembra 1619 ohavným spôsobom umučení za to, že sa odmietli vzdať katolíckej viery. Ich rozštvrtené tela boli Rákociho vojskom vyhodené do kanála na Hlavnej ulici v Košiciach. V noci boli tajne pochovaní.

A prečo sú ostatky svätých košických mučeníkov v Trnave? Záujem o nich oživili jezuiti, ktorí sa po obnove rehole vrátili do Trnavy v roku 1615. V marci 1620 sa podarilo palatínovej manželke Kataríne Forgáčovej získať telesné pozostatky mučeníkov. Po prechodnom uložení v Nižnej Šebastovej a Hertníku boli v roku 1635 prevezené do Trnavy, kde sa ich veľká časť uchováva v uršulínskom Kostole sv. Anny a v jezuitskom Kostole Najsvätejšej Trojice, kde ich uložili pod sklo na bočnom oltári.

Za svätých boli vyhlásení pápežom Jánom Pavlom II. dňa 2. júla 1995 na pobožnosti na košickom letisku.

Trnavské Centrum pomoci pre rodinu desaťročné

„*Sme tu pre rodinu. Centrum chce byť miestom prijatia pre deti, rodičov, mladých i starších, pretože rodina je pre nás prioritou, ktorá si zaslúži uznanie, podporu a ochranu.*“

Práca Centra pomoci pre rodinu je významným obohatením života mesta. Organizuje prednášky, manželské večery, večery snúbencov, poskytuje odborné sociálno-psychologické, pastorálne a právne poradenstvo, mediáciu, zastrešuje viacero svojpomocných i modlitebných skupiniek, ponúka konkrétnu pomoc rodinám prostredníctvom projektov Sára a Tereza, pripravuje Ekošatník, každoročne organizuje Deň rodiny a denné tábory pre deti počas prázdnin, zapája sa do Národného týždňa manželstva, Dňa počatého dieťaťa i Sviečky pre nenarodené deti. Činnosť centra zabezpečujú odborní zamestnanci a množstvo dobrovoľníkov. Bližšie informácie na: www.cppr.sk

Blahoslavená sestra Zdenka

V tejto budove zomrela
31. júla 1955
blahoslavená sestra
Zdenka Schelingová
1916 – 1955
Vynikala obetavou službou chorým.
Hrdinsky pomáhala prenasledovaným.
Kruto mučená v čase komunistického režimu.

V trnavskej fakultnej nemocnici bola umiestnená pamätná tabuľa s textom pripomínajúcim sestru Zdenku, slovenskú rehoľníčku z rádu Milosrdných sestier Svätého kríža. Blahoslavená Zdenka sa narodila v Krivej na Orave. Pochádzala z rodiny s jedenástimi deťmi. Ako pätnásťročné dievča sa rozhodla vstúpiť do kláštora k sestrám sv. Kríža. Absolvovala ošetrovateľský kurz a po ňom dvojročnú zdravotnícku školu. V úlohe ošetrovateľky pôsobila najprv v Humennom, v Štátnej nemocnici v Bratislave nastúpila ako laborantka a neskôr pracovala ako asistentka na röntgenologickom oddelení. Pacienti si ju pamätali ako vždy usmievavú sestru, plnú lásky a dobroty.

Sestra Zdenka pomohla kňazovi k úteku z nemocnice. Na druhý deň hneď ráno ju zatkli a odvliekli z pracoviska. Nasledoval pobyt vo väzniciach, hodiny vyšetrovania spojené s násilným vydieraním údajov i mučením, o ktorom dnes nemáme predstavu. Súd sa konal v roku 1952 v Bratislave. Sestra Zdenka bola obvinená z velezrady, súd jej vymeral 12 rokov väzenia. Po mnohých útrapách a ťažkých chorobách, ktoré boli dôsledkami mučenia, 31. júla 1955 v trnavskej nemocnici zomiera. Jej pozostatky sú uložené na cintoríne v Podunajských Biskupiciach. Dňa 14. septembra 2003 ju Ján Pavol II. vyhlásil za blahoslavenú. Sestra Zdenka je prvou blahoslavenou ženou v našich novodobých dejinách.

Bohumil Chmelík

Káva za tvoj názor

Už tradične, tak ako po minulý rok, sa aj tento rok konalo 12. marca podujatie s názvom *Káva za tvoj názor*. Študentská rada Trnavskej univerzity pripravila kávu v ekopohároch, ktorú si študenti mohli vychutnať, no nie úplne zadarmo. Stačilo len, aby vyjadrili svoju mienku o univerzite a jej fungovaní. Táto udalosť sa konala tak na Filozofickej, ako aj na Právnickej a Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity. Príležitosť vyjadriť sa teda dostal prakticky každý študent a mnohí túto ponuku aj využili. Medzi názormi sa vyskytli pochvaly, kritika, ale aj mnoho postrehov či návrhov na zmenu, ktoré neostanú zapadnuté prachom. Študentská rada TU tieto názory bude ďalej prezentovať na kolégiu rektora a snažiť sa, aby nám všetkým bolo na univerzite čo najlepšie.

TRUNI + UCM = Semestrovica

Nečakané sa stalo skutočnosťou – študentské rady Trnavskej univerzity a Univerzity sv. Cyrila a Metoda sa spojili, aby usporiadali najväčšie otvorenie letného semestra. Stalo sa tak v utorok 12. februára. Dokázali tým, že stereotypy o neznášanlivosti medzi študentmi rozličných škôl v jednom meste nie sú vôbec pravdivé. Študenti sú všade rovnakí a práve na tejto párty sa stretli všetci s rovnakým zámerom – zabaviť sa. Celá akcia prebiehala v párty klube Relax. Účasť bola vysoká, nechýbali súťaže a skvelá hudba. Podujatie sa skončilo veľmi úspešne až v skorých ranných hodinách.

Trnavský poeta

Dominik Štrbo má 22 rokov, je študentom dejín a teórie umenia, pochádza z Horných Orešian a vo voľnom čase sa venuje maľbe, kresbe a písaniu poézie. Mimo chodieb univerzity ste ho mohli stretnúť napríklad na *Trnavskej poetike*, ktorá sa opäť konala na pôde Trnavskej univerzity. V tomto článku prinášame báseň, ktorá otvorila nový Eko-cyklus – *Plastová Venuša.* Túto ikonu odboru dejín a teórie umenia použil na vyjadrenie súčasného stavu sveta. Viac jeho tvorby nájdeš na jeho Instagrame *trnavsky_poeta.*

Plastová Venuša

V moje bežné ráno
Bambusové ponožky
prebodávajú
Multifokálny pohľad na život
Zotieram zo skiel nánosy
Otravného ticha

V nikotínovom dychu
Kyslé dažde sýkoriek
Oplakávajú záhradu
pozemských rozkoší

I don´t care

Plastová Venuša

Na ostrove odpadov
Dopadá v dlhých pohľadoch
Na konáre bez lístia

Nádor na tvári a šaty
z celofánu
Popieraná existencia ticha
Zjazvenými očami
zvracia celú pravdu

O povahe človeka
O neviditeľnosti problému
O mýte morí bez pneumatík
O tom čo v hlave nemá nik
A v konečnom dôsledku
i o tom
*Ako je doku*vená zem*

Veľkonočné sviatky

Mnohí študenti sa pýtajú, ako sa píše slovné spojenie *veľkonočné sviatky*. Je správna podoba písania s malým či veľkým začiatočným písmenom?
Spojenie *veľkonočné sviatky* nie je vlastným podstatným menom, preto je správne písať toto spojenie s malým začiatočným písmenom. Ale pozor: spojenie *Veľká noc* je vlastným podstatným menom, preto toto spojenie píšeme s veľkým písmenom. Analogicky to platí aj pri písaní *vianočných sviatkov* (s malým začiatočným písmenom) a samostatným pomenovaním *Vianoce.*

Mám za to, že...

Často počujeme z úst moderátorov, politikov, hovorcov, študentov či vyučujúcich spojenie *mám za to, že...* (*Mám za to, že jeho výrok je pravdivý; Máme za to, že skutok sa nestal; Máme za to, že v tejto kauze sa stali pochybenia...).* Toto slovné spojenie však slovenčina nepozná, spája sa výlučne s prostredím českého jazyka. V slovenčine je preto korektné používať slovné spojenia ako: *myslím si, že...; som presvedčený, že...; podľa môjho názoru...* a podobne.

Odkiaľ sa vzali slová galgan a grázel?

Slovník slovenského jazyka eviduje niekoľko synonymných spojení k slovu *galgan*: *lapaj, pobehaj, nezbedník, ničomník, šibenec, lotor*. Kulinári však používajú na prípravu jedál aj *galgán jávsky*, tzv. thajský zázvor, ktorý ale s významom slova *galgan* nemá žiadne spojenie.
Slovo *galgan* súvisí s nemeckým *galge* – teda *šibenica. Z* tohto slovného základu majú v nemčine vytvorených niekoľko tvarov. Jedným z nich je aj spojenie šibeničný humor – Galgenhumor či šibeničný termín – Galgenfrist. Spojenia *šibeničný humor* či *šibeničný termín* pozná aj naše jazykové prostredie.
Slovo *grázel* nájdeme v *Slovníku slovenského slangu* od B. Hochela (1993). Toto slovo sa však dostalo do nášho jazyka iným spôsobom ako slovo galgan. Pôvodne išlo o meno lúpežného vraha J. J. Grasela, ktorý bol na začiatku 19. storočia postrachom celej južnej Moravy – tak to uvádza aj akademický *Slovník cudzích slov* z roku 2005. Grasel mal na svedomí viac ako dvesto zločinov, preto bol odsúdený na smrť a vo Viedni v roku 1818 aj popravený.

-gm-

Turčianska galéria v Martine v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
a Trnavská univerzita v Trnave

ARCHÍV AKO KRIŽOVATKA MEDZI MINULOSŤOU A PRÍTOMNOSŤOU

Veronika Rónaiová a študenti Katedry pedagogiky výtvarného umenia Trnavskej univerzity.

7. 2. - 7. 4. 2019 | TURČIANSKA GALÉRIA V MARTINE

ŽILINSKÝ samosprávny kraj

TURČIANSKA GALÉRIA V MARTINE

fond na podporu umenia

Turčianska galéria v Martine
www.turiecgallery.sk
Daxnerova 2, 036 01 Martin
GPS: 49°03'46" 18°55'14"

Návštevné hodiny:
utorok - piatok: 9.00 - 17.00 hod
sobota: 11.00 - 17.00 hod.

Výstavu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Podujatie je dokumentované kamerovým a fotografickým záznamom. Záznam je umiestnený na www.turiecgallery.sk a facebookovej stránke TG.

Použité dielo: Veronika Rónaiová, Archív ako križovatka medzi minulosťou a prítomnosťou, 2019, 105 x 70 cm